

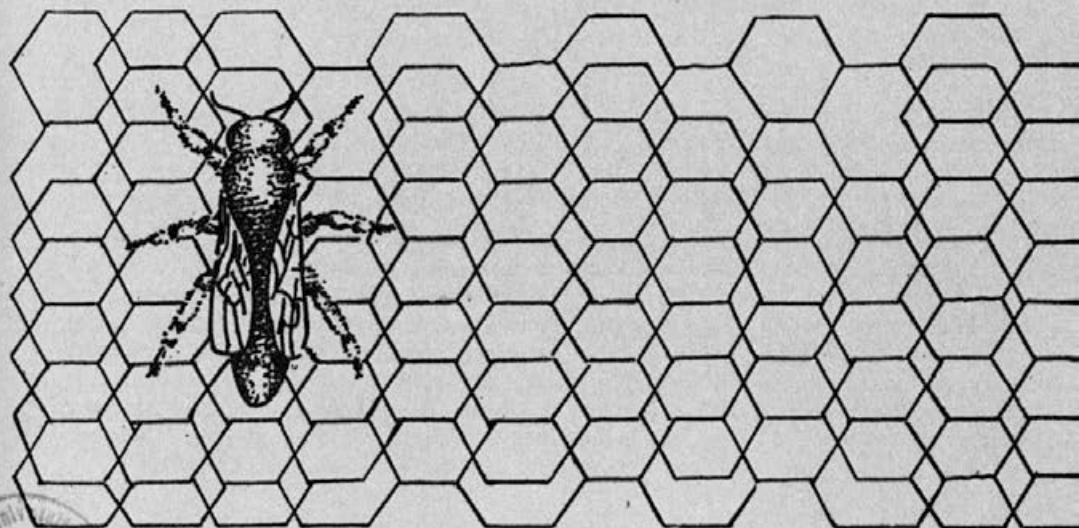
leto LXXIV

št. 4

1972



slovenski čebelar



VSEBINA

Brezar: Čebelarjeva opravila v aprilu	97
Lojze Kastelic: Prestavljati ali ne prestavljati	100
Ivan Rak: O nakladnem panju	102
Mirko Kukovič: Ali jih je kaj izučilo	104
Dr. Walter Bröcker: Pomen čebele pri večanju pri- delka oljne repice zaradi oprasitve in pravo- časnega ter strokovnega zatiranja škodljivcev	105
Ivan Kranjc: Rumena medena detelja-smiljka	106
Ivan Rutar: Usmerimo čebele na boljšo pašo	108
Inž. L. Klun: Bivališče čebel nekoč in danes	109
Lojze Ličen: AŽ panj na tri etaže	112
Edi Senegačnik: Na letnem zasедanju avstrijskih vzrejevalcev matic in preglednikov za čebelne bolezni	115
Medex odgovarja	119
Martin Mencej: Peter Pavel Glavar	121
IZ ČEBELARSKEGA SVETA	
VABILO NA REDNI LETNI OBČNI ZBOR	125
IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA	126
OSMRTNICE	

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 30,00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza Čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska Tiskarna PTT v Ljubljani. Ureja uredniški odbor: France Guna, Alojzij Kastelic, Ludvik Klun, Martin Mencej, Boris Modrijan, Jožko Šlander. Glavni urednik: Martin Mencej, odgovorni urednik: Boris Modrijan. Letna naročnina za nečlane 35,00 din, za inozemstvo 40,00 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 3,00 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 501-8-268/1. Telefonska številka uprave ZČDS in SČ 20-208.



Po vzletu s češnjevega cveta nenehno naprej, saj čaka še mnogo cvetov na opraišitev

Foto: J. Skok

ČEBELARJEVA OPRAVILA V APRILU

BREZAR

Čimbolj se nam približuje vsesplošno pomladno prebujenje, brstenje in cvetenje, tembolj nestrpno si čebelarji zastavljamo vprašanje: »Bo letos zamedilo ali ne?« Kot kaže, se letos pretežna večina strinja z mnenjem, »da so vsi znaki, ki kažejo na dobro, če že ne izredno letino«. Svoje napovedi podkrep-ljajo z opažanji in ugotovitvami, kot so pozni jesenski znaki medenja na iglavih v pretečenem letu, močno cvetenje smreke lani in polna drevesa storžev, mila zima itd.

Pridružimo se takemu mišljenju tudi mi in zastavimo pomladna opravila pri svojih čebelah tako, da bodo sredi maja, ko naj bi nastopilo predvideno gozdno medenje (lekanija na smreki), naši panji nabiti s čebelami in naše družine pripravljene na čim večje donose. Saj če tudi gozd »ne prime«, nam preostane še vedno veliko upanja na akacijevo, žajb-ljevo ali travniško pašo, katere prav tako nastopajo nekako sredi maja. Zato naj nam bo v aprilu osnovno vodilo pri naših prizadevanjih, da bodo naše družine v maju čim močnejše.

S čim to dosežemo?

V največji meri z nenehno skrbjo, da se družini ne prekine kolikor toliko reden dotok hrane v panj in da ne zmanjka čebelam delovnega prostora, predvsem za zalego!

Vsi vemo, če izostanejo donosi v panj za dalj časa, matica občutno zmanjša zaleganje. S tem pa se seveda zmanjša tudi porajanje mladice v panju čez kake tri tedne (toliko časa traja približno razvoj čebele od jajčeca do razvite čebele). In če se to zgodi kakih 15—20 dni pred nastopom paše, bomo imeli v panjih skršeno število pašnih čebel takrat, ko bi jih najbolj potrebovali. Zato nikakor ne smemo dovoliti, da bi se znašle naše čebele približno pet tednov pred predvidenim nastopom glavne paše v pomanjkanju. **Ce ne da priroda, moramo priskočiti mi z rednim dražilnim krmljenjem!**

Prav tako utegne matica občutno zmanjšati zaleganje, čebele pa izgubiti delovno vnemo, če družini primanjkuje delovnega prostora. Utesnjenost je ponavadi tudi glavni vzrok, da se začno čebele predgodaj pripravljati na roj (ponavadi tik pred nastopom izdatnejše paše) in tako se nam zgodi, da nam panji tik pred pašo ali pa med njo močno rojijo, paše pa seveda ne izkoristijo.

Delovni prostor širimo čebelam z dodajanjem praznega satja ali satnic v graditev, pozneje pa z nastavljanjem in prestavljanjem. To velja predvsem za naš žnidaršičev panj in o tem je bilo že zelo veliko napisanega, tako, da si bo vsak lahko zlahka poiskal ustrezna navodila za ta opravila bodisi v navodilih prejšnjih let, bodisi v drugih člankih ali pa v čebelarskih učbenikih.

Ker smo si v tem letu zadali nalogo, da posvetimo več prostora za navodila v nakladnem panju in ker so postopki za širjenje delovnega prostora v čebelni družini tam precej drugačni kot v listovnem, bi se zopet malo dalj zadržali pri nakladnem panju.

Najbrž ne bo odveč, če se najprej dotaknemo opravila, ki utegne prizadejati preglavice marsikomu, ki ima namen začeti ali pa povečati svoje čebelarjenje v nakladnem panju s preselitvijo čebel iz žnidaršiča, ali kakega drugega panja v amerikanca. Za preseljevanje iz enega panja v drugega je april najprimernejši, kajti takrat čebele v glavnem že prebrodijo zimske tegobe, pomlajena žival v panju pa brez pomembnejše škode prenese malo večji pretres, kot je preselitev. Takrat je tudi zalege še sorazmerno malo — okrog 5 satov.

Panj, iz katerega hočemo preseliti čebele v amerikanca, moramo vsaj nekaj dni prej postaviti na stojišče, točno na mesto, kjer bo pozneje stal amerikanec. To stojišče mora biti seveda vsaj 3 km oddaljeno od mesta, kjer je bil panj do tedaj. Preden začnemo s preseljevanjem, pomaknemo polni žnidaršičev panj malo na stran, na njegovo mesto pa prazen nakladni panj z eno naklado. Iz žnidaršiča vzamemo potem nekaj (2—3) najbolj praznih satov, katere ometemo v pripravljen nakladni panj, zatem pa jih izrežemo iz AŽ okvira, obrežemo na primerno velikost ter vstavimo v LR okvir. (AŽ sate lahko pustimo na gornji letvici pritrjene in jih skupaj z letvico, katero z žico ali žebeljčki pritrdimo na gornjo letvico LR okvira, vstavimo v LR okvir.) Tako narejene LR sate vstavimo v nakladni panj, ob strani, poleg njih pa zlagamo na podnico panja AŽ sate z zalego in čebelami, ne da bi jih izrezavali. Višina AŽ sata je namreč ravno toliko visoka, kolikor je višina od podnice do narobe obrnjenega notranjega pokrova. Preostali prostor v nakladnem panju napolnimo s sati, katere smo prav tako priredili za LR okvire, oziroma s satnim pitalnikom, v katerem naj bo čim več krme. Na ta način napolnjen nakladni panj izgleda potem takole: Najprej ob strani 2—3 LR satov, zatem v sredini 4—5 AŽ satov z zalego, zatem zopet 1—2 LR sata in čisto ob strani dvosatni pitalnik.

Preostale sate zatem še ometemo v nakladni panj, nakar ga pokrijemo z naro-be obrnjenim notranjim pokrovom in s streho. (Namesto, da vstavimo AŽ sate z zalego cele v nakladni panj, jih seveda lahko prav tako izrežemo kot prazne in jih priredimo v LR okvirje. Na ta način dobimo precej LR satov in nam jih po-zneje ni treba zamenjavati, kakor mora-mo to v primeru, da smo vstavili cele AŽ sate.)

Čebele iz kranjiča je najbolje prese-liti v nakladni panj s polnaklado in satje z obrezovanjem prirediti v polnakladne LR okvire.

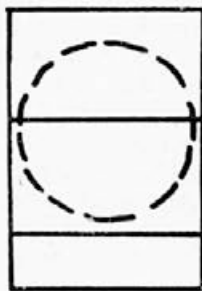
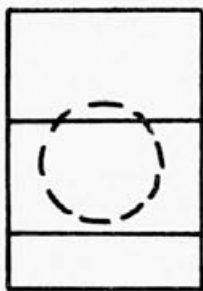
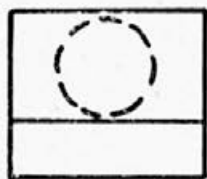
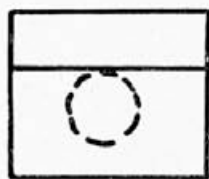
Najbrž je ena najznačilnejših razlik med listovnim in nakladnim panjem ta, da pri nakladnem panju rokujejo v glav-nem s celimi nakladami, medtem ko pri listovnem le se posameznimi sati. Ta značilnost pride še prav posebej do iz-raza pri širjenju delovnega prostora med spomladanskim razvojem.

Delovni prostor širimo pri nakladnem panju predvsem z dodajanjem, oz. zame-njavanjem naklad in polnaklod.

V eni nakladi in eni polnakladi za-zimljenim družinam, katerim smo pred-

prah, matica pa polagoma vanjo zalega-ti, šireč pri tem krog zaleganja v obeh nakladah. V tako razširjenem prostoru, tj. na 20 satih normalne mere, se nam bo družina zlahka razvila do zaželeni-moči in — kar je še bolj važno — pravo-časno, tj. do nastopa glavne paše, ne-kako sredi maja. (V kolikor nimamo do-volj izgrajenega satja, lahko sočasno do-damo v spodnjo naklado ob gnezdo ne-kaj satnic v graditev. Medno-obnožinske sate, ali sate z malo zalege pa prestavi-mo v gornjo naklado) Glej skico b!

Družine v tako razširjenih panjih se nam seveda ne bodo razvijale vse ena-ko: nekatere bodo občutno zaostajale v razvoju, dočim se bodo druge kmalu spet počutile utesnjene in bodo začele misliti na rojenje. Zato ne smemo kri-žem rok čakati na višek razvoja, pač pa si moramo prizadevati, da se nam bodo do glavne paše vsaj kolikor toliko enako razvile vse družine. Po drugi strani pa da nam ne bodo pred pašo ali med njo močnejše družine sede le na roju, ali se celo izrojile. To dosežemo s takoimeno-vano delokacijo ali zamenjavo mest. Pa-nje z močnimi družinami predstavimo na



Skica b

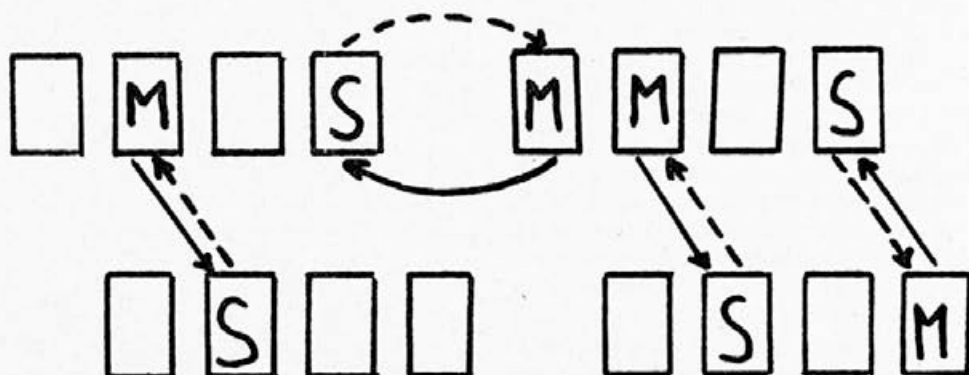
hodno že zamenjali polnaklado izdan naklade pod njo, počakamo, da se dru-žina v nakladi razvije tako, da gosto za-seda vse ulice v njej. Nanjo poveznemo celo naklado, po možnosti z izgrajenim satjem. Čebele bodo začele v prazno naklado takoj nanašati med in cvetni

mesto, kjer so bili panji s slabimi dru-žinami. Te pa na njihovo mesto, kot ka-že skica a.

Z delokacijo — enkratno, pa tudi ne-kajkratno — zelo uspešno izenačujemo moč družin, da se nam enako razvijajo, obenem pa prav tako uspešno krotimo

rojilno razpoloženje. Seveda ne smemo delokacijo ali zamenjavo mest opraviti v popolnoma brezpašni dobi, da ne bi izzvali tihega ropanja, ali kako drugo nevšečnost. Ob kolikor toliko dobrih donosih — v tem času je to običajno — pa zamenjava mest ne bo vznemirila čebel.

Slabe družine na novih mestih se bodo ojačale s pašnimi čebelami iz močnih družin, katere so bile prej na tem mestu, močne pa bodo na prostoru, kjer so bile prej slabe, nekoliko oslabele s pašnimi čebelami, kar jim bo občutno zmanjšalo razpoloženje za rojenje.



Skica a.

PRESTAVLJATI ALI NE PRESTAVLJATI?

LOJZE KASTELIC

Menim, da so imeli vsi konstruktorji sodobnih panjev, tako listovnih, kakor nakladnih, pred očmi najvažnejšo potrebo naprednega čebelarjenja, kako pri svojem panju zagotoviti čebelni družini čimvečjo možnost širjenja delovnega prostora, zlasti med pomladnim razvojem za zalego in med izdatnimi pašami za deponiranje medu. Zato je večina sodobnih panjev zamišljenih tako, da se njih kapaciteta lahko poljubno veča ali manjša z dodajanjem ali odvzemanjem bodisi posameznih satov, bodisi kompletnih delov (elementov) panja s satjem vred.

V ta namen je tudi naš Anton Žnidaršič svojemu — po načelih izumitelja Albertija zamišljenemu panju, namenil

dva prostora: spodnji — plodišče za zalego in zgornji — medišče za med. Da ne bi čebele svojevoljno spreminjale tako zasnovano namembnost, je oba prostora pregradil s tako imenovano Hanemannovo ali matično rešetko, katera preprečuje matici dostop v medišče in s tem tudi širjenje zalege v ta prostor. S tem je sicer rešil zelo pomembno vprašanje, kako omogočiti točenje ob vsakem času brez strahu, da bo v medenih satih pomešana zalega, vendar je ostalo vprašanje širjenja prostora za zalego nerešeno. Poiskati je bilo treba še možnosti razširitve prostora za zaleganje, kar se je izkazalo za nujno zlasti med pripravami družin za glavno pašo.

Rešitev je našel pri slovečem čebelarškem mojstru Preussu, ki je v Nemčiji učil način čebelarjenja s prestavljanjem ali prevešanjem zalege. Ko zmanjka matici prostora za zaleganje, naj bi se ji odvzelo več ali manj zaleženih satov, katere prestavimo ali prevesimo v mediščni prostor, na njihovo mesto pa vstavimo prazne sate oziroma satnice. Na ta način zagotovimo v kritičnem času matici skoro neomejen prostor za nemoteno zaleganje in s tem seveda čebelni družini maksimalno možnost razvoja, kar je seveda velika prostorska prednost panja samega.

Žal je zašel mojster Žnidaršič pri tem učenju v preveliko skrajnost: učil je namreč, da naj bi se odvzeli matici vsi zaleženi sati razen enega z odprto zalego, se pravi: učil je tako imenovano popolno ali totalno prestavljanje. Tak način je morda dober le v letih in v času, ko ni več večjih ohladitev in morda v posameznih krajih, ko ohladitve niso tako izrazite. V nasprotnem primeru, tj. v primeru, da nastopi po takem popolnem prestavljanju v kraju, kjer čebelarimo, daljša ohladitev, pa lahko povzročimo pri tako prestavljenih družinah pravo katastrofo. Čebele se pomaknejo za zalego v medišče, kjer skušajo obdržati za razvoj zalege potrebno toploto, matica pa ostane z enim satom odprte zalege v plodišču, obkrožena s komaj nekaj negovalkami. Tako se na tem edinem satu zalega prehladi, matica pa povsem preneha z zaleganjem, in to v času, ko bi bilo družini izdatno zaleganje življenjsko važno.

To se je zgodilo tudi enemu naših največjih čebelarjev — Kirarju in ravno to je bil eden od glavnih razlogov, da je začel razmišljati o novem panju, kakršnega je potem — kot vemo — tudi skonstruiral. (Jože Resnik: Strnjeni pregled Kirarjevih stvaritev in dognanj — Sl. čebelar 1971, str. 269.)

To se je zgodilo verjetno še mnogim drugim čebelarjem, ki so že, tako rekoč v eni sapi osvojili Žnidaršičev panj in

njegov način čebelarjenja. Zato se je večina oprijela prestavljanja v presledkih, tj. da prestavimo iz plodišča v medišče le nekaj satov naenkrat in to — če je potrebno, večkrat ponovimo. S tem se izognemo opisanim nevarnostim, obenem pa je smoter takega dela, tj. širjenje prostora za zalego, bolj usklajen z biološkimi zakoni v čebelni družini: tudi čebele le polagoma širijo zalego.

Tak način prestavljanja je postal — in je še danes pri ogromni večini slovenskih čebelarjev — bistveni, sestavni del tehnologije čebelarjenja v AŽ panju, s katerim — kot vemo, čebelarji vsaj 80 odstotkov slovenskih čebelarjev. S takim prestavljanjem zasledujejo predvsem tele, za napredno čebelarjenje neobhodne cilje:

- a) širjenje delovnega prostora, predvsem za zalego;
- b) krotenje rojilnega nagona, in
- c) obnova satja v plodišču.

Z geslom: »Čebelno gnezdo mora biti svetinja v čebelni družini, katerega ne sme čebelar svojevoljno razdirati!« poskušajo v zadnjem času nekateri teoretiki izpodbijati pomembnost prestavljanja. Pri tem zagotavljajo, da ima srednje dobra matica skozi vse leto dovolj prostora za svoje zmožnosti zaleganja v enem delu 9-, posebno pa še 10-satnega prostora v AŽ panju.

Drugi skrajneži — posebno zagovorniki nakladnega panja — spet, z najrazličnejšimi argumenti in pokazatelji skušajo dokazati, da količjakaj dobra matica v AŽ panju ne more uveljaviti vseh zmogljivosti zaleganja zaradi premajhnega prostora. (Posvetovanje čebelarjev z nakladnim panjem na biotehnični fakulteti v lanskem letu.)

Poskusimo odgovoriti tako enim kot drugim.

Teoretično je matica sicer sposobna izleči okrog 2000 jajčec v enem dnevu (zelo rodovitne matice celo 3000), vendar — po trditvah Američana Nolana, ki je fotografiral čez 18.000 satov — izleže na višku razvoja, tj. v juniju, naj-

več 1500 jajčec v 24 urah. Zato rabi, kajpada, 1500 praznih celic. In ker traja razvoj zalege od jajčeca do odrasle čebele, tj. od časa, ko čebela zapusti celico in jo pripravi za ponovno zaleženje, okrog 22 dni, bi bilo potrebno za nemoteno zaleganje $1500 \times 22 = 33.000$ celic. To seveda le v mesecu maju in juniju, ko je zaleganje največje, dočim v ostalem času znatno manj. V 9-satnem plodišču pa je na voljo prostora za dvojno število celic, (9 satov po $9,2 \text{ dm}^2 = 82,8 \text{ dm}^2$ po 830 celic = 66.400 celic), vendar moramo odšteti skoro polovico površine na prehode, nepravilne in trotovske celice, dalje z medom in obnožino zanešene ter prazne celice, tako da dobimo v zaokroženem izračunu točno toliko celic, kolikor jih srednje rodovitna matica rabi za zaleganje na višku razvoja.

S takim izračunom bi nekako lahko pritrdili prvim, obenem pa krepko ovrgli trditve drugih, češ da AŽ panj zato ni ustrezen, ker s svojo prostorninsko omejenostjo zavira razvoj družine.

Žal je tak izračun le teorija (navajam ga samo zato, ker nekateri teoretični tako radi s takimi in podobnimi izračuni dokazujejo svoj prav), praksa pa nam pove pogosto čisto nekaj drugega. Kar zamislimo si topel majski dan, ko

medi akacija ali žajbelj ali smreka, ko nabiralke sproti nanašajo medicino in obnožino v vsako najbližjo celico, da le najdejo prazno, ko matica beja po satju in išče prazne celice in ker jih ne najde, raztresa jajčeca po satju, odlaga po dva v eno celico ipd., pa bomo kmalu ugotovili, da je kljub našim izračunom in teorijam za ves čebelni polet, ki ga sprožijo topli majski dnevi ob dobri bери, le premalo prostora. Čebele se kmalu počutijo utesnjene, polagoma izgubljajo zagon in začnejo misliti na razmnoževanje svoje vrste — na roj.

V takih kritičnih situacijah je izdatna razširitev delovnega prostora tista rešilna bilka, ki ohrani delovni zagon čebel neokrnjen, dokler ne mine zaradi zunanjih razmer, tj. dokler ne mine paša. V takih prilikah je predstavljanje v AŽ panju — lahko rečemo — neobhodno. In ker take razmere nastopajo več ali manj vsako leto med pomladnim razvojem, naj bi ostalo — postalo je namreč že — predstavljanje stalna praksa, tako rekoč steber tehnologije čebelarjenja v AŽ panju. Ostalo naj bi vse dotlej, dokler boljši načini, boljši posegi in boljši sistemi ne bi zagotovili boljše rezultate v vseh treh navedenih potrebah naprednega čebelarjenja v AŽ panju.

O NAKLADNEM PANJU

IVAN RAK, Gotovlje

Naše glasilo piše vse več o nakladnem panju, kar me kot zagovornika tega panja nič ne moti, dočim slišim med čebelarji mnenja, da je tega pisanja z ozirom na malo število čebelarjev, ki v tem panju čebelarijo, le preveč. Naj bo tako ali drugače, osebno mislim, da je vse, kar je bilo doslej o tem napisanega, bilo napisano dokaj nenačrtno in da naši čebelarji še niti ne vedo vsega osnovnega, kar bi o tem panju vedeti morali. Še mnogo je v tem pogledu nejasnosti, kar bom trdil vse dotlej, dokler bom lahko v listu bral začudenje dobrega čebelarja, zakaj se npr. v Sovjetski zvezi uvaja nakladni panj (v katerem pa v resnici že dolgo čebelarijo).

trdil, dokler bom bral med oglasi, da bi čebelar rad kupil družine v nakladnem panju normalnih mer (ker so normalne mere tega panja lahko in so v Franciji npr. povsem druge, kot Avstriji — če bi razširjenost panja o normalnosti mer namreč odločala). Upam si trditi, da niso jasni pojmi niti pisem dolgi razprav (prevodov) v našem listu, če takrat, ko dajejo navodila o načinu čebelarjenja niti ne omenjajo, za kateri tip nakladnega panja gre, četudi je to bistveno. Verjemite čebelarji, da je to tako, kot da bi dajali sadjarjem npr. neka splošna navodila o pomladni rezi breskev, pa bi pri tem spregledali, da je to delo odvisno od sorte, odvisno od tega, kje ima poganjek rodni les...

Zato se tudi ne čudim, da se obračajo name čebelarji z vprašanji, kako je s tem, kako z onim. Pa bi želel zato povedati nekaj na splošno o nakladnem panju.

Da je nakladni panj vsak panj, ki se odpira zgoraj in se njegova prostornina poljubno širi z ozirom na moč družine in pašne prilike, z nastavljanjem, medstavljanjem in postavljanjem posameznih delov tega panja, tkzv. naklad — na splošno vemo. Da ima nakladni panj še nekatere druge, manj važne značilnosti, je tudi znano, toda o tem kdaj drugič. Skoro povsem pa izpregledajo naši čebelarji dejstvo, da nakladni (ameriški) panj ni nek, po merah enoten panj, temveč, da je med posameznimi tipi nakladnega panja velika razlika ne samo v merah, temveč predvsem v načinu čebelarjenja.

V glavnem prevladujeta dva tipa nakladnega panja, takozvani Langstrotovi in Dadant-Blattovi. Poleg teh dveh osnovnih tipov, so se ponekod uveljavili še drugi, seveda z isto konstrukcijo pa z nekaj izpremenjenimi merami (Antoniolovka v Hrvaški, Zandrov panj v Nemčiji itd.)

V ZDA, Kanadi, Avstraliji, v deželah z velikimi pridelki medu, čebelarijo v LR panju, ki ga je leta 1851 skonstruiral tamkajšnji pastor Langstroth in do danes skoro v ničemer ni bil spremenjen. Panj je bil v našem listu že izčrpno opisan. V navedenih deželah čebelarijo v tem panju vsa večja čebelarstva, predvsem pa poklicni čebelarji. Po statističnih podatkih je v teh krajih nad 90 % takih panjev. Ta panj je tkzv. industrijsko-farmarski panj, ki ga imenujejo tudi standardni. Dela v njem so mehanizirana do največje mere.

Drug sistem, v katerem čebelarji le do 10 % tamošnjih čebelarjev, pa je Dadantblattov (DB). V njem čebelarijo manjši čebelarji — ljubitelji, torej oni, ki jim čebelarstvo ni vedno poklic, ki jim čebelarstvo ni edini kruh.

V nekaterih državah, kjer so sicer tudi velika čebelarstva, tudi poklicna, a vendar ne tako ogromna, pa so pašne prilike slabše, čebelarijo pretežno v Dadantblattovem panju. Tako tudi v Evropi, npr. Franciji, Angliji, Italiji, Sovjetski zvezi. Tudi v naši državi prevladuje ta panj.

Nedvomno bo naše čebelarjenje zanimalo predvsem, v katerem panju se lahko uspešneje čebelarji. Poudarjam, da bistvenih razlik ni, v obeh tipih panja se lahko doseže maksimalen pridelek ob upoštevanju vsega, kar prihaja v poštev. Pri izbiri tipa moramo upoštevati velikost čebelarstva s katerim nameravamo pričeti, pašne prilike, stopnjo intenzivnosti, ki jo bomo čebelarstvu lahko posvetili itd.

V čem pa je bistvena razlika teh dveh tipov nakladnega panja?

1. Langstrothov panj je panj z nižjimi okvirji (232 mm) in enakimi nakladami. Za plodišče se morata normalno uporabljati najmanj dve nakladi. Posebno primeren je za kraje z dobrimi pašami in daje pri intenzivnem upravljanju, katerega zahteva, maksimalne pridelke. Večnadstropno plodišče zahteva odgovornejše delo in bi opustitev ali nepravočasna izvedba določenih opravil bila neugodna. Pri tem panju se uporabljajo tudi nižji okvirji (in naklade).

Kot piše v neki razpravi o panju in načinu čebelarjenja nam znani profesor Stephen, ki se je v letu 1969 mudil pri nas v Sloveniji in imel tu nekaj predavanj, se posebno v zadnjem času vse pogosteje uporabljajo pri tem panju nižji okvirji, nižje naklade.

2. Dadantblattov panj pa je panj s povsem drugim načinom čebelarjenja. Ker je okvir višji 30 cm, pa tudi do 33 cm, npr. v ZSSR, Vojvodini, se za plodišče uporablja le ena vrsta okvirjev (ki se namestijo v eno višjo ali dve nižji, polovični nakladi). Nad to plodišče se za pridobivanje medu uporabljajo le polovični okvirji, polovične naklade. Zaradi homogenosti plodišča odpadejo nekatere delovne operacije, to se pravi, čebelarjenje s tem panjem zahteva manj dela, kar je tudi vzrok, da je razširjen pri čebelarjih amaterjih, predvsem pri njih, ki čebelarijo izven kraja svojega bivališča. Izostanek kakkega opravlja ni tako usoden, kot pri sistemu, ki ima plodišče deljeno. V tem panju se čebelarji običajno z 12 okvirji v kvadratni nakladi notr. mere 456 mm, dočim se v LR panju čebelarji pretežno z 10 okvirji (pa tudi z 8).

Vse doslej navedeno niso kaka osebna mnenja posameznih čebelarjev, temveč v svetu splošno znana dognanja, ugotovitve. Ker sam že dalj časa čebelarim v obeh tipih panjev, sem se prepričal, da je tako.

Kakšna pa je prihodnost teh obeh osnovnih tipov panjev? Je pričakovati kak bistven preobrat? Prav gotovo ne! Amerika z bogatimi pašami in velikimi čebelarskimi farmami bo ostala zvesta LR panju. Francoskemu čebelarstvu, s srednjedobrimi pašami, srednjimi in večjimi čebelarstvi ustreza DB panj — od njega se ne bodo umaknili. Četudi bi se v posameznih pokrajinah pogoj izpremenili, je tu že ukoreninjen, dognan način čebelarjenja in to izpremeniti, bi zahtevalo ogromne žrtve. In končno — tu je še najvažnejše — investicije.

Lep primer navedenega, je naša Slovenija. Naš AŽ panj je do neke mere prilagojen pašnim prilikam, če ne iščemo tujih, bogatejših paš. V domačih pašah nam, izjema je morda akacija, zadostuje. Dognan način opravlja in pa enotnost sta tisto, zaradi česar bomo še dolgo čebelarili v tem panju. Tu

ni prav ničesar narobe. Spričo tega pa, kar prihaja, zanimanja za nakladni panj, sem čutil dolžnost, povedati, kar sem povedal.

Mislim namreč, da ugotovitev, da je v svetu najbolj razširjen LR panj, da čebelarji v Evropi pretežno z DB panjem, da je DB panj najštevilnejši v Jugoslaviji in pa to, da je čebelaril »Agromel« in da čebelarijo še danes Zavod za čebelarstvo in Čebelarstvo Mirošan z LR panjem, še ni nič takega, na podlagi česar bi lahko kdorkoli imel pravico reči: za Slovenijo pa je ta in ta najprimernejši.

Ko bomo, če bomo »uradno« podpirali uvedbo kakega od naštetih tipov nakladnega panja k nam, ostaja še eno odprto vprašanje, ki ga je poleg izbire tipa panja treba

rešiti: To je: enotnost mer. Če pogledamo npr. samo dolžino okvirja:

Za DB so naše mere nekako enotne, dolžina 440 mm, drugače pa je pri LR okvirju. Ta je v vsej slovenski čebelarski literaturi krajši za 4 mm, kot v hrvatski in srbski, gornja letvica (nosilna) pa je naša celo krajša 6 mm, kot tista, ki jo navaja literatura v Srbiji. Kam bi nas bilo privedlo, ko bi bili tako prišli, ko so naši pionirji uvajali AŽ panj. Ko sem take in še mnoge druge podrobnosti ugotavljal, sem se nehal čuditi, kako je mogel »Slovenski čebelar« nekoč zapisati, da je treba v nakladnem panju sate razdvajati, razmikati s krampom.

(Se nadaljuje)

ALI JIH JE KAJ IZUČILO?

MIRKO KUKOVIČ

Poročal sem že, kako so na Kmetijskem gospodarstvu v Radljah ob Dravi s škropljenjem semenske repe v cvet uničili vse pašne čebele, ki so bile v tistem času navajene na cvetje te rastline. Zaradi tega je bilo nekaj groženj čebelarjev, ki so razmišljali, kako bi dosegli primerno odškodnino.

V razgovoru s kmetijskim tehnikom tega gospodarstva pa me je osupnila njegova izjava, da so bili v letu 1971 tudi sami zelo prizadeti, saj so po njegovi približni oceni imeli le okrog 200 kg pridelka na ha, kar je bil do sedaj najslabši pridelek, ki je daleč pod povprečjem. Da bi stvar bila bolj verodostojna, sem v imenu čebel. društva zaprosil upravo tega gospodarstva za uradni podatek, kako je s hektarskimi donosi v letu 1971 in v primerjavi s prejšnjimi leti. Odgovorili so, da je bil v letu 1971 pridelek semena semenske repe 128 kg na ha. V letu 1970 so imeli pridelek 750 kg na ha, v letih nazaj pa so dosegali še znatno višje pridelke.

Če je ta uradna izjava resnična, potem je očitno, da je bil pridelek v zadnjem letu manjši kar za 83 % in več.

Ko sem si od presenečenja nekoliko opomogel, sem se vprašal, kje je vzrok taki razliki v pridelku? Kmalu se mi je »posvetilo«. Oplodnja cvetja ni bila opravljena, saj tiste trume čebel, ki so se usmerile na cvetje te rastline, so padle, še preden so mogle do kraja opraviti svoje poslanstvo.

O zadevi sem obvestil Kmetijski inštitut Slovenije in jih prosil za mnenje. Odgovor: »Prav gotovo je vzrok za tako slab pridelek uničenje čebel s škropljenjem, zlasti še, če je bilo to opravljeno v času, ko oplodnja cvetja še ni bila izvedena.«

Za nas je torej stvar jasna. Vprašanje pa je, ali se je kaj »posvetilo« tudi tistemu, ki je ukazal škropiti s parathionom v cvet. Sedaj čakamo le še na to, kakšne vzroke bodo navedli prizadeti, da bodo lahko pojasnili tako razliko v pridelku.

POMEN ČEBELE PRI VEČANJU PRIDELKA OLJNE REPICE ZARADI OPRAŠITVE IN PRAVOČASNEGA TER STROKOVNEGA ZATIRANJA ŠKODLJIVCEV

DR. WALTER BRÖCKER, KÖLN

Pri prevažanju čebel na pasišča oljne repice je zelo koristno, da čebelarji lahko dokažejo pridelovalcem repičnega semena, kako so jim potrebne čebele, ki zaradi opravešvanja cvetov povečajo ne samo količino pridelka, ampak vplivajo tudi na kakovost semenja.

Narava ne trpi krvoskrunstva. Samolastno opravešvanje cvetov je veliko tveganje, ker je odvisno od različnih razmer, v prvi vrsti od vremenskih. Čebele so sposobne, da lahko vsak trenutek primejo za delo. Izkoristijo pač vsaktero priložnost, da iščejo medično in pelod od cveta do cveta ter tako opravljajo oplojevanje. Velik donos dosežemo posebno, če postavimo panje tik ob pasišče ali celo naravnost v repico. Tako si naglo sledijo odpiranje cvetov in oplojevanje, nato razvijanje plodov in zorenje semenja. Neenakomerno samolastno opravešvanje cvetov pa neugodno vpliva na količino in kakovost semenja. Cvetenje in oplojitev sta dva naravna pojava, oblikovanje semenskih zasnov in zorenje semenja pa sta v največji meri odvisna od marljive čebelje dejavnosti.

Znameniti znanstveniki so izvedli mnogo temeljitih preizkusov, da bi dokazali, kako važno je pri oljni repici ravno opravešvanje po čebelah. Iz poskusov je razvidno, da lahko računamo pri živahnem čebelnem obletavanju cvetov na približno 20 % povečanje pridelka.

Za razumevanje tega pojava podajam tole razlago: Za rast, za razvoj cvetov in za dozorevanje plodov ima vsaka rastlina določeno količino sokov in moči na razpolago. Vsaka rastlina pa, ki ustvarja znatno količino cvetov, se več ali manj izčrpava v cvetovih. Enako je pri nastajanju semenja. Razvijanje zaroda in zorenje semenja tvorita višek rastlinskega življenja, ki pa se mora odkupiti z življenjskimi sokovi. Čim hitreje si pri oljni repici sledita odpiranje cvetov in opravešitev brazde zaradi množičnega čebelnega letenja, tem manj sokov se porabi za »cvetenje« samo in tem večja količina sokov ostaja za »razvijanje plodov« in za »zorenje« semenja. Stroki repice postajajo večji in daljši, zrna sama pa dragocenejša, z večjo količino olja pa tudi življenjsko jačja. Ob setvi poženejo iz takega semenja krepkeje in bolj zdrave rastline.

To je uspeh nagle in zagotovljene opravešitve cvetov po opravešvalcih in je ravno tako velikega pomena tudi v naši sadjereji.

V teku leta je vsaki rastlini od narave

odmerjen določen čas za cvetenje in razvijanje plodov. V ta naravni red je čebela vključena že milijone let. V zameno za opravešvanje sprejema zato svojo hrano v obliki medicne in peloda. Kjer manjka čebela, sta cvetenje in razvijanje plodov nepopolna. Brez čebel ne gre. Brez čebel je narava povsem drugačna.

Ako hoče pridelovalec oljne repice doseči dober pridelek, mora skrbeti tudi za varstvo rastlin. Pri tem igrajo odločilno vlogo obdelovanje zemlje, pravilna skrb za zemljo in za njeno zdravstveno stanje. Žal ogrožajo že mlade rastlinice oljne repice in ogrščice razni **bolhači**. V nadaljnjem razvoju pa napadajo posevke še **repičarji** in razni **rilčkarji**.

Pri zatiranju škodljivcev pa delajo naši pridelovalci, žal, še vedno iste napake, da ne uporabljajo škropiv ob pravem času. Razna obrambna sredstva pokončajo škodljivca le takrat, ko se škodljivci pojavijo in začnejo svoje uničevalno delo. V pretežni večini primerov pa navadno predolgo čakamo, posebno pri uničevanju repičarja, ki kot dokazano dela največjo škodo, ko je cvetje še v popju. Škropljenje v odprt cvet je torej prepozno in uničuje le čebele, kar vodi spet k zmanjšanju pridelka, o čemer bomo še govorili.

Vsekakor je možno uničevati repičarja, ne da bi škodovali čebelah. Z majhnimi, potem pa s poskusi na veliko smo ugotovili, da nobeno zaščitno sredstvo, sestavljeno iz organskih strupov (kot so DDT, preparati iz heksakislinskih in fosfornokislinskih estrov) ne prodre s površja krovnih listov v notranjost cvetov, da bi se ob tem čebele zastrupljale. Poskuse s škropivi smo delali celo dva dneva preden so se prvi cvetovi repice odprli.

Kadar smo repičarja uničili dovolj zgodaj, da ni mogel napadati popja, se čebele spretavajo v morju repičnega cvetovja, iščejo medično in pelod in tako opravljajo opravešvanje cvetov v korist lastnika repičnih posevkov.

Posebej bi še rad poudaril, da so se čebele kar dobro izkazale kot pomočnice, da repičar ne naredi večje škode. Zato je povsem v interesu pridelovalca oljne repice, da postavi čebelar svoje panje tik posejanih njiv. Stalno spretavanje čebel med stebli cvetočih rastlin moti repičnega rilčkarja pri razdiralnem delu. Ko čebele sedajo na cvetove, se rastlinske bilke stresajo, hroščki se potajijo in popadajo na tla. Zaradi stal-

nega vznemirjanja in pa, ker se zaradi intenzivnega opravevanja cvetje kmalu obleti, zapustijo hroščki njivo in se selijo drugam. Tako je na njivi vedno manj škodljivcev. Je pač tako: **Kamor čebele pridejo, obvladajo v kratkem času vso njivo.**

Kdor uporablja zatiralna sredstva na njivah oljne repice ob nepravem času in nesmotrno, škoduje sam sebi in včasih zelo občutno. Drago zatiralno sredstvo zapravlja brez zaželenega uspeha. Poleg tega pa strupeno sredstvo na brazdi cvetnega pestiča onemogoča, da bi se cvet oprasil. Kjer je pač ena stvar — ne more biti druga!

Kadar škropimo v odprte cvetove, ne uničujemo samo čebel in ne zaviramo samo njihove oprave, ampak slabimo tudi rastlino samo. Ko repica odcvete, se začenejo razvijati stroki. Kadar pa so škropili strupena sredstva proti repičnim rilčkarjem v odprte cvetove, so ugotovili, da so ravno ti hroščki napravili hudo razdejanje med oslavljenimi rastlinicami. Zaradi nesmotrnega in nepravčasnega uporabljanja strupenih sred-

stev uničujemo namreč tudi naravne nasprotnike rilčkarjev. Zaradi tega je razumljivo, da postane pridelek pičel in nikakor ne dosega pričakovane količine.

Ta pojav si lahko razlagamo takole: S temeljitimi poskusi so ugotovili, da je bil hektarski donos 20 stotov, kadar so uporabljali zatiralna sredstva pred cvetenjem oljne repice, torej v času od 18. do 30. aprila. Hektarski donos pa je padel na 7,5 centov, ko so uporabljali sredstva v času med 4. in 10. majem, torej ob nepravem času, ko so bila repična polja že v polnem cvetju.

Razlika med hektarskima donosoma pa je že tako velika, da nas sili k razmišljanju. Zaradi tega: Pridelovalci repice in čebelarji ne stojte drug proti drugemu — ampak stopite složno drug k drugemu!

Pridelovalec oljne repice in čebelar morata v sedanjih časih postati trdno povezana prijatelja in sporazumno sodelovati, kajti oba potrebujeta čebelo in se trudita za dobrobit splošnega narodnega gospodarstva.

Iz Bienenwatter 6/1964. prevdel J. M.

RUMENA MEDENA DETELJA — SMILJKA

IVAN KRAJNC

Na zapuščenem svetu ali ob železniških progah pogosto naletimo na rumeno medeno deteljo (*M. officinalis*), ki v medenju nič ne zaostaja za rdečo laško deteljo ali inkarnatko ter za drugimi deteljami, denimo za švedsko, turško, belo in drugo. Za krmo živine so vzgojili razne kultivirane vrste, kot je orjaška medena detelja (*M. alba altissima*), bokhara (*M. altissima syriaca*) ali hubam deteljo. V naših južnih predelih Jugoslavije pa na splošno prevladuje **smiljka** (*Lotus corniculatus* L.), v Makedoniji jo imenujejo smiljkita, po Srbiji žuti zvezdan, medtem ko v Bosni, Hercegovini pa smilja.

Slovenski čebelarji — prevaževalci — nenehno preko vsega leta sanjamo o Liških Poljanah. Osebnost vsako leto obredem pred odhodom v Liko ves Kordun in preko Karlovca, Slunja, Titove Korenice, Udbine pridem v Lički Osik, nato na jug do Gračaca po Liškem polju. Pravi užitek je gledati rumena polja. Povsod tod cvete julija in avgusta smiljka. Tudi Gacko polje okrog Otočca, Brinje, Jezerane, Pluška kotlina, Josipdol, vse do Duge rese se takrat rumeni.

Ne dolgo tega je bila pri nas smiljka skoraj neznana rastlina; v glavnem je bila samorasla po nekultiviranem svetu. V zadnjih letih po vojni pa jo kultivirajo vse bolj in bolj.

Smiljka je večletna rastlina z globoko korenino in zaradi tega raste tudi na suhem peščenem svetu. Steblo ima tanko in šibko, kar je tudi vzrok, da rada poleže. Liste ima sestavljene iz petih lističev. Cvetje je rumeno in grupirano v kitice.

Smiljka je zelo skromna in nezahtevna tako glede klime kot glede vrste zemlje. Raste tudi v nizkih legah, kjer zavoljo vlage ni mogoča obdelava, marveč taka zemljišča uporabljajo le za travnike. Smiljko najdemo na toplih in suhih legah, na višinah in v dolinah. Celo na planinskih predelih znanih smučišč Popove Šapke, na nadmorski višini 2.000 metrov zelo dobro uspeva. Zaradi svoje odpornosti in trdoživosti kljub intenzivni paši lahko uspeva v kraškem svetu, bogatem na apnenec, kokr tudi tam, kjer v zemlji ni dovolj apnenca ter v kisli zemlji.

Po košnji se kaj hitro obnovi ter je zaradi svoje bujnosti in odpornosti kljub suši ne manjka v otavi. Smiljka začne cvesti navadno sredi maja, t. j. sočasno z belo in drugimi deteljami. Cvetje traja vse do prvih slani v jeseni. Čebele jo pridno obletavajo. Na nji pridobivajo nektar in cvetni prah. Če je paša na beli detelji, robidi ali drugih medonosnih rastlinah, čebele slabo obletavajo smiljko. Smiljka ni važna samo zaradi nektarja, marveč tudi zaradi obnožine. To

se vidi po tem, da vsaka čebela, ki obletava smiljko, prinaša na nožicah temnorumeno obnožino. Slednja ima pomembno vlogo za razvoj čebel v drugi polovici poletja. Takrat je cvetnega prahu zelo malo. To je zelo važno, ker pomaga pri razvoju čebelne družine, ki gre tako v zimo z večjim odstotkom mladih čebel, katere edino preživijo do spomladi. Te čebele pridobijo dovolj beljakovin. Beljakovine pa so aminokisline, ki telo varujejo pred različnimi zajedavci in boleznimi, obenem pa te čebele lahko nudijo mlademu zarodu, ki se poraja že v februarju, mleček od svojih telesnih beljakovin. Z eno besedo, razvoj družine bo tako dober, da bodo take družine izdatno izkoristile akacijevu in vse druge zgodnje paše.

Smiljka pa ni važna le zaradi čebelje paše, marveč je postala poljedelska kultura. V zadnjih letih jo množično sejejo v Šumadiji, Bosni in Liki.

Ker smiljka ni zahtevna rastlina in je življenjsko sposobna, se brez človeške pomoči drži po pašnikih in travnikih. Zdaj nam je tudi razumljivo, zakaj ta poljedelska kultura daje odlične rezultate. Smiljka je detelja ter ima vse lastnosti ostalih detelj, da črpa s koreninskimi bakterijami dušik iz zraka in ga ne jemlje iz zemlje; s tem zemljo izboljšuje. Hranilna vrednost detelje je zelo velika, saj ima 3 do 4-krat več beljakovin kot pšenica in 6 do 7-krat več kot krompir. Ker poženejo korenine zelo globoko, izkoristijo tudi snovi, do katerih druge rastline ne sežejo in onemogočajo rast plevela. Deteljišča dajo več krme kot travniki.

Smiljka torej zemljo bogati, daje navadno tri košnje najboljša krme, ki je odlično krnilo za krave molznice in odgoj mlade živine.

Lucerna in rdeča detelja ni odporna proti različnim boleznim, medtem pa te vrste bole-

ni ne napadajo smiljke, razen tega smiljkinih korenin ne mara miš.

Setveno površino za smiljko je potrebno pred oranjem pognojiti s približno 300 kg fosfornega mineralnega gnojila (superfosfatom), a po potrebi s kalijevim gnojilom. Zemlja mora biti dobro razdrobljena, čista, brez podrast, ker je zrno smiljke zelo drobno in v prvem letu počasi raste ter jo kaj lahko plevel uniči. Sejejo jo zgodaj pomladi, na hektar je potrebno 10—20 kg semen. Lahko jo sejemo v žitih, samo takrat v prvem letu ne da veliko. Sejemo ročno ali s strojem na 10—20 cm; v tem primeru je možno okopavanje. Lahko jo sejemo med lucerno in rdečo deteljo v razmerju 50 : 50 posebno takrat, če je lucerna slabo vzklila. Tudi travnik obogatimo, če smiljko gojimo med travami. Seme dobimo v drugem letu od prve košnje. Na čas košnje moramo zelo paziti, ker možnjički zelo radi pokajo in seme izpade prej kot se omlati.

Sedaj nam je, tovariši, jasno, zakaj so čebele močne vsako naslednjo pomlad, ko pripeljemo z jesenske paše z Liškega polja. Smiljka in jesenska resa, o kateri bi rad kdaj drugič spregovoril, delata res čudeže. Vendar pa čudežev ni. Čebelarjeve organizacije v Sloveniji lahko v nekaj letih izboljšajo čebeljo pašo s smiljko tako, da pri tako dragih prevozihih res ne bomo imeli potreb voziti v oddaljeno Liko in Kordun. Kmetijske organizacije in kmetje bodo z malo dobre volje in gnotne pomoči od strani čebelarjev in čebelarskih organizacij zasejali naša polja s smiljko, ki cvete do pozne jeseni. Ko bodo kmetje spoznali prednosti smiljke, pa se bo naša žrtev, ki jo vidim npr. v po 50 kg semen letno pri vsakem društvu. Denar od članarine naj gre za te namene in lonci bodo večkrat polni zlatorumenega nektarja, ki ga ponuja čebelam še skoraj poldivja smiljka.

ODSEK ZA VZREJO IN ODBIRO ZČDS

bo letos ustanovil troje preizkuševališč. Ta bodo v Celju, Litiji in v okolici Ljubljane. V vsakem bo preizkušano 5 rodov s po 4 družinami. Odsek bo do ureditve preizkuševališč izdelal pravilnik za njihovo delo.

CENA OGLASOV

Cela stran	800,00 din
Polovica strani	450,00 din
Cetrt strani	250,00 din

USMERIMO ČEBELE NA BOLJŠO PAŠO!

IVAN RUTAR, Kompole, p. Store

(Zanimiv poizkus iz preteklega, za naše čebelarstvo tako suhega leta!)

Čebelarim že 11 let v kraju, kjer je zaradi plina celjske cinkarne in verjetno še zaradi dodatnega strupenega plina iz elektroplavža v Štorah, bila bera iz leto v leto zanič. Le v takšnih letih, kot je bilo predlansko, ko so v krajih, kjer plin ni škodoval medenju, nabrale čebele na panj tudi po 50 kg. Le takrat je bilo tudi pri nas vsaj zadovoljivo, ko so prinesle povprečno 15 kg na panj. Vsa druga leta pa sem se zaradi plina moral zadovoljiti z donosom po 4–5 kg. Čeprav imam že 3 leta panj na tehnicah, nisem redno vodil evidenco o donosu, ki se je gibal pač samo okoli 10 dkg dnevno. Bolj pogosto sem pogledal nanjo predlani, ko so se drugi hvalili kako je dobro. Vzlic temu, da je povprečno gledano, bilo pri nas še zadovoljivo, sem iz zapiskov lani ugotovil, da je bil dnevni donos 2 kg samo 3. avgusta, 1 kg pa 16. junija in še nekolikokrat po tem datumu, sicer pa le po 20, 30 in kdaj 50 dkg.

Koncem predlanskega leta pa se je raznesla vest, da bodo pozimi ugasnili peči v cinkarni. »Zdaj pa se bo izplačalo še natančneje voditi dnevno evidenco o donosu«, sem si dejal.

Bilo je to lansko leto ob najbujnejšem cvetenju, posebno hruške so čudovito cvetle. Tehnica je kazala od 21. do 23. aprila dnevni prinos po 1,5 kg, zatem je padla na 0,5 kg in še manj, čeprav so hruške še lepo cvetele.

28. aprila sem domov grede skozi bližnji gozd ogledoval borovnice, ki so baje že nekaj dni cvetele. Tudi prejšnja leta me je skozi ta gozd ob tem času večkrat vodila pot in pravtako kot sedaj nisem opazil na borovnicah čebel, niti slišal kakšnega šumenja. Spreletela me je misel: »Le kako morejo nekateri trditi, da je dobra čebelarska letina, če borovnice močno cveto!« Utrgal sem šop cvetja in posrkal kapljico medicene, ki sem jo videl v nekem cvetu. Res je bila sladka. Ko sem prišel domov, sem krenil k napajalniku in iz radovednosti vtaknil v luknjico iz katere je kapljala voda na napajalnik, cvetočo borovničevo vejico. »Poglejte in iščite!«, sem še dostavil čebelam, ki so srkale vodo za mladino, ki je rastle v panju. Bilo je to popoldne. Zvečer je bila tehcnica le spet izravnan. »No, danes ni nič.«

Naslednji dan me je pot spet zanesla v Celje in spet sem se popoldan v vročini vračal domov skozi isti gozd. Ob poti, ki je vodila strmo vkreber, sem za hip obstal, da se malo odpočijem. Čeprav zadnan in vzlic mali naglušnosti, ki se me prijemlje, sem

na mah postal začuden radi šumenja, ki sem ga razločno občutil. Kmalu sem opazil med borovničevjem čebele, res da bolj redke in si dejal: »Pa ste nekatere morda res našle ta skriti vir medenja in vas niso zapeljale še vedno cvetoče hruške, na katerih nič več ne naberete!« Od veselja nad odkritjem sem nabral precej šopov cvetočega borovničevja. Komaj pridem domov, me sin že opozori na dobro bero. »Poglej, koliko čebel je na proceljih panjev!« Res jih je bilo polno, tudi na naletni deski, ker so bile težke. Zataknil sem cvetoče vejice borovnic v vsako žrelo po eno, kolikor sem jih prinesel s seboj. Za nekaj panjev mi jih je zmanjkalo.

Po kosilu, kakšno uro kasneje, sem se vrnil k čebelnjaku in opazoval. In kaj sem naenkrat opazil? Čeprav so čebele, ki so se trumoma vračale domov, bile težke, so vendarle mnoge od njih še obšle cvetove malo prej vtaknjenih borovničevih vejic. Ker čebele nabirajo ves dan na eni sami vrsti cvetja, mi je postalo na mah jasno: Moje so nabirale na borovnicah, saj to delajo še zdaj, ko pridejo domov in napotil sem jih sam! Zvečer je tehcnica pokazala 2 kg donosa. (Pri 30 panjih se pa to že izplača, kajne?) To je bilo 29., 30. aprila, 1., 2. in 3. ter še 4. maja je deževalo. 4. maja zvečer je tehcnica za te dni pokazala 2 kg padca, verjetno izhlapičev medicene in poraba za mladino. 5. maja je bil spet donos 2,5 kg, 6. in 7. maja po 1 kg, 8. 5. pa sem v tem panju napravil brezmatičnost z umetnim rojčkom, tako, da ta dan nisem mogel ugotoviti donosa. Naslednja 2 dni je bil donos še po 1 kg, zatem pa 0,5 kg. Nato je tehcnica spet upadala, borovnice so odcvetele. Tehnica je pričela padati, ko je prej še pokazala po 20–10 dkg donosa. Sin me je opozoril okoli 20. maja, da je na hrastovih listih opazil svetle lise mane. Na tehnicah se to prav nič ne opazi, nego že nekaj dni pada, sem mu odvrnil. 24. maja pa sem na poti iz Celja domov opazil tudi jaz nekaj suhih svetlih lis na hrastu ob plotu. Bilo je popoldne, ko se mana že posuši! Vseeno sem utrgal nekaj listov, jih doma položil na napajalnik ter poskrpil z vodo. Naslednji dan 25. maja na Dan mladosti smo ob 10. uri dop. šli z učenci v gozd. Prve borovnice so že zorele. Zaslišal sem spet bučanje čebel in končno opazil v vrhu visokega hrasta precej čebel, ki so neutrudno obletavale liste. Tehnica je zvečer pokazala 1 kg donosa. Žal pa je dež takoj naslednji dan opravil svoje in izpral mano. In suša se je nadaljevala.

Mene sta ta dva poizkusa, ko sem 2-krat uspel z dodajanjem cvetja (in hrast. listja) na napajalnik, kjer se zbirajo čebele iz vseh panjev, da so šle in poiskale medene vire, ki niso bili oddaljeni, prepričala dovolj, da bom temu načinu tudi v naprej posvečal vso pozornost in tako čebele usmerjal na izdatnejšo pašo, seveda, če bo le-ta obstojala, predvsem pa takoj v **začetku** cvetenja bo-

rovnic, kar bo v tem času tudi za hitrejši razvoj družine ugodno delovalo. Če bo ta članek tudi druge čebelarje pritegnil k enakim preizkusom in s tem pomagal, da se bodo hitreje napolnili včasih prazni piskrčki z medom, bo povsem dosegel svoj namen. Poizkusite, dragi čebelarji in ne bo vam žal. Saj ta poizkus pa res prav nič ne stane!

V ribniški dolini vidimo tudi takle čebelnjak.

— Lastnik je Franc Fazarin



BIVALIŠČE ČEBEL NEKOČ IN DANES

(Nadaljevanje in konec)

L. KLUN

Drugo obdobje zimovanja

Ko začne matica zalegati, se toplotne razmere v panju v osnovi spremenijo. Temperatura v zimski gručici se dvigne na 34—35°C, ki jo morajo čebele zelo natančno uravnati. Zimska gruča se razširi glede na površino zaleženih satov. Tudi sicer se gruča razširi, da omogoči dostop kisiku, ki je za razvoj zalege neobhoden. To pa pomeni, da je panj prevzel odločilno vlogo pri razvoju mladega pokolenja. V tem primeru lahko govorimo o segrevanju notranjosti panja in stene panja oziroma opaž prevzame svojo vlogo.

Za čebele, ki so že izčrpane od zimovanja, pomeni to izreden napor. Poraba hrane se zelo poveča. S tem se poveča izločanje vlage. Bolj vlažen med ima manjšo kalorično vrednost, zato ga morajo čebele za enako toplotno enoto použiti več. Količina iztrebkov se naglo bliža kritični meji 40 mg. Razmere za razvoj noseče so ugodnejše zaradi temperature nad 30°C in večje vlage. Skratka, veliko novih težav se je nakopičilo

za preostalo družino. Predvsem pa je največja skrb mladi zarod, ki se razvija v toplih ležiščih. Zato je razumljivo, da posveča čebelar največjo skrb čebelam prav v tem času. V tem kritičnem času pa napravimo čebelam lahko tudi zelo slabe usluge, če smo pri skrbi zanje preveč zavzeti.

Sončne kalorije namesto medu.

Medtem ko v prvem obdobju zimovanja zmanjšuje paženje hitre ohlavitve notranjosti panja, pa v drugem obdobju prevzame naloge, ki je bolj zahtevna. Gre namreč za dva nasprotujoča si pojavi. Paženje preprečuje izgubo toplote iz panja tedaj, ko je zunanja temperatura nižja od notranje. Obenem preprečuje prehod toplote v panj tedaj, ko je zunanja temperatura višja od tiste v panju. To pa se v zgodnji pomladi često zgodi, kajti sonce ima že precejšnjo moč in vsaka kalorija, ki jo oddajo sončni žarki na stene panja ter skozi stene panja in skozi opaž pride do čebel, kar pomeni zanje veliko pomoč.

Močno zapažen panj bo za sončne žarke predstavljal hladilnik, ki ga sonce ne bo kmalu ogrelo. Zato ni naključje, da ponekod prestatvljajo čebele spomladi iz dvostenskih panjev v enostenske samo z namenom, da se ob sončni pomoči čebele prej razvijejo. Toda to velja le za kraje, kjer temperaturne razlike ne nühajo preveč, ker bi sicer ponoči ali ob ohlaiditvah imeli precej težav zato, ker bi ob ohlaiditvah ne zmogle čebele ohranjati zelo zahtevne temperature v gne-zdu.

Stene panja, oziroma opaž je v tem obdobju treba prilagoditi klimatičnim razme-ram. Enoveljavnih navodil za paženje ni. Pri tem bomo vsekakor morali najti kompromis-no rešitev med zunanjo in notranjo tempera-turo.

Naši predniki so ta problem dokaj dobro rešili s čebelnjakom, kajti les zelo dobro sprejme toplotno energijo in jo počasi od-daja. Zato nočne ohlaiditve ne vplivajo tako močno kot v tankostenskih nakladnih panjih na prostem. Najugodnejše pogoje ima v tem obdobju topla stavba Kirarjevega panja v čebelnjaku. Tudi sicer imajo v tem pa-nju čebele v gruči najmanj lesenih delov, ki jih je potrebno segrevati. (veliki sati v plo-dišču).

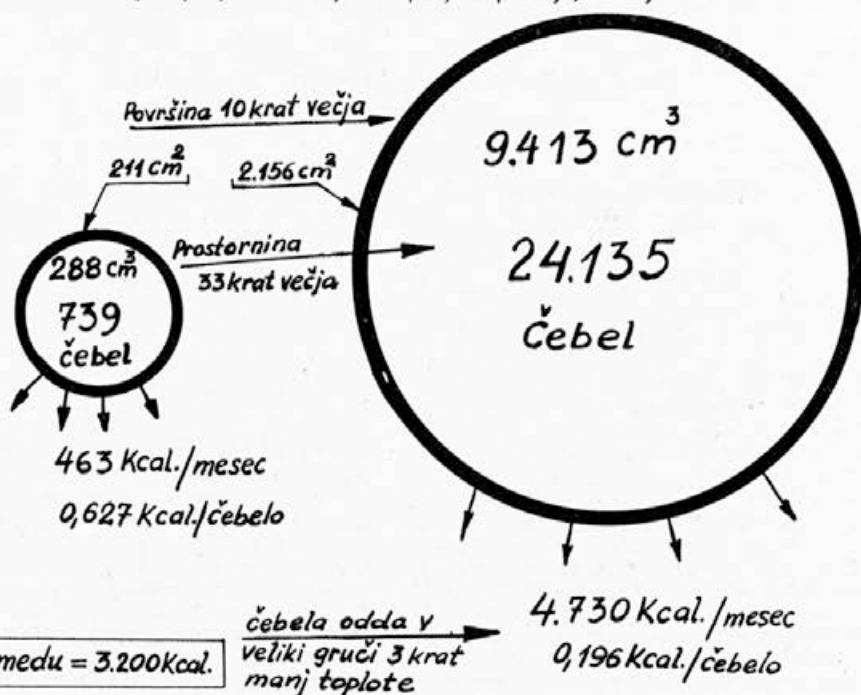
V nakladalnikih so toplotne razmere znat-no slabše. Prosto stoječi panji so s svojimi

tankimi stenami (18 do 20 mm) izpostavljeni velikim temperaturnim spremembam, ki jim je kos le močna družina. Zato bomo v učbe-nikih za čebelarje v nakladnikih vedno našli nasvet, da zazimimo le močne družine.

V ZDA zaplinijo vse šibke družine pred zimovanjem. Tudi združujejo jih ne, ker me-nijo, da so šibke družine nosilke bolezen-skih klic. Da bi preprečili velika tempera-turna nihanja v panju (predvsem zaradi ohla-janja po vetru), že v jeseni ovijejo panje s strešno lepenco ali črno plastično prevleko. To je zelo dobra zaščita proti vetru. Obenem črna barva vpije večino sončnih žarkov in je zato pomoč sonca izdatnejša.

V krajih z debelo snežno odejo je prezi-movanje v nakladnikih ugodnejše. Panji, za-suti s snegom, imajo dokaj konstantno tem-peraturo in pa seveda dosti višjo kot je zunanja, ker je sneg odličen toplotni izola-tor. Za določeno temperaturno območje (do -30°C) so ugotovili, da se z debelino sne-ga 1 cm poveča temperatura skoraj za 1°C . To pa pomeni, da je pri -30°C zuna-nje temperature v globini 30 cm že tempera-tura okrog 0 stopinj.

Nobene bojazni ni, da ne bi čebele pre-zimile dobro pod snegom, če so panji za to prirejeni (sl. 5). Panji, ki imajo samo spodnje žrelo, za to niso primerni (znani LR panji iz prodaje). Zakaj?



Slika 7

Razmere v veliki in majhni zimski gruči

Kot smo omenili, prezimujemo v nakladnikih samo močne družine. Za te družine je treba pripraviti dve nakladi (slika 6 desni panj). Ko toplo pomladno sonce začne topiti sneg, se le-ta najprej stopi ob zgornji nakladi. Predno se sneg stopi tudi okrog spodnje naklade, lahko mine precej časa. Mimo tega se spodnje žrelo često zamaši z mrtvicami ali pa zaledeni zaradi notranje vlage ali vode, ki kaplja od strehe panja na brado. Spomladansko sonce, ki del svojih žarkov odseva tudi iz snega na sivo barvane panje s stenami 18 mm, močno segreje notranjost panja, v katerem so čebele prepuščene na milost in nemilost toplim sončnim žarkom. Če tako zaparjeno družino pričaka še hladna noč, se spremeni panj v ledenico z onemoglimi čebelami, od katerih se ni dosti nadejati v bližnji čebelarški sezoni.

Povsem drugače pa je tedaj, ko ima panj v gornji nakladi zimsko žrelo. Čebele se zadržujejo v zgornjem, toplem delu panja in ko jih toplo sonce dovolj ogreje, zapustijo panj. Ni jim potrebno hoditi navzdol v hladni del panja ob podnici. Čebele se obletijo često tudi pozimi, ko bi bil vsak oblet skozi spodnje žrelo nemogoč.

Po zadnjem jesenskem obletu prislonimo pred zimsko žrelo deščico, da preprečimo vetru direkten vstop v panj in pa zato, da pozimi ne moti čebel sončna svetloba. V zgodnji pomladi deščico odstranimo, da olajšamo čebelam oblet.

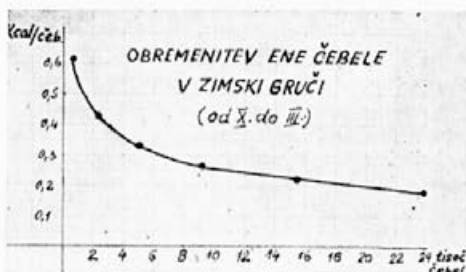
Nekateri čebelarji prepustijo odločitev o velikosti žrela kar čebelam. Normalni premer žrela 25 mm v evropskih deželah ali 1 cole v ZDA prekrijejo s koščkom satnice, skozi katero prebodejo s svinčnikom luknjo. Čebele same povečajo odprtino glede na moč družine oziroma glede na njihove biološke potrebe.

Sodobno čebelarstvo ne išče rešitev za omenjeno obdobje v konstrukciji panja, ker bi vsak poseg v panj povečal ceno, težo, upravljanje ipd. Pač pa skuša z načinom čebelarjenja premestiti zimske težave.

Živalna družina — najboljši panj

Da bi nazorneje prikazali, kako vpliva moč čebelne družine na prezimovanje, bomo povzeli nekaj podatkov, ki jih je pripravil prof. Taranov in jih podali v diagramu, oziroma skici (sl. 7 in 8).

Krogli na silki 7 predstavljata šibko in močno družino v zimski gruči. Pri določenih premerih krogel ima večja krogla glede na manjšo pri 10-krat večji površini že 33-krat večjo prostornino. To pomeni, da gre v gruči tudi tolikokrat več čebel. Vse te čebele pa ogrevajo le desetkrat večjo površino. Zimska obremenitev posamezne čebele v veliki in v majhni gruči je več kot očitna. Podrobneje je ta obremenitev podana na dia-



Slika 8

gramu (sl. 8). V večji gruči porabi čebela za isto obdobje trikrat manj hrane kot v manjši. S tem je čebelam v veliki gruči prihranjenih veliko življenjskih moči, ki jih tako zelo potrebujejo v drugem obdobju zimovanja.

Močna čebelna družina oblikuje gručo tedaj, ko pade temperatura pod 8°C, medtem ko šibka družina to stori že tedaj, ko pade temperatura pod 13°C. To pomeni, da bo šibka družina zimovala dlje kot močna. Tudi spomladi se bo gruča močne družine razpustila prej.

Povrnimo se spet k duplu. Tu zimujejo le močne družine. Narava sama opravi s slabici. Poraba hrane je majhna. Čebele imajo mir, dobro zaščito pred vetrovi, gnezdo je dvignjeno nad plastjo vlage, ki se nahaja ob zemlji, v duplu je dovolj ogljikovega dioksida, ker ni žrela v dnu dupla, temna hrpava skorja drevesa sprejme dovolj sončne toplote itd. Predvsem pa je odločilna moč družine.

V večini dežel z naprednim čebelarstvom so že prišli do tega spoznanja. Zato se s panjem ne ukvarjajo kaj dosti. Izbirajo le med tem, katera izvedba panja jih bolj zadovolji glede na materialne rezultate. **Močna družina rešuje več kot panj.** Zato dajo dosti večji poudarek čebelarjenju, kot pa panju. Ni naključje, da težijo za družinami orjaki, ki lahko kar najbolj izkoristijo pašo. V ta namen so preuredili tudi panj, ki se po svoji obliki kar najbolj približa duplu (Farrarjev panj) in obenem z dvomatičnim čebelarjenjem omogoča razvoj močnih družin.

Literatura:

1. A. I. Root »The ABC and XYZ of Bee Culture«.
2. F. A. Lavrehin, S. V. Pankova »Biologija pčelinij semi«.
3. Glennings of Bee Culture (9/71) sl. 2.
4. »Pčelovodstvo« (11/66), (8/70) sl. 1, (10/68) sl. 3.
5. Roy A. Grout »The Hive and the Honey Bee«.
6. »Včelar« (5/48).

POPRAVEK

V prejšnji številki tega članka je tiskarski škrat zamešal stavke v prvih dveh odstavkih. Pravilno se odstavek glasi:

Čebele ne zaupajo panju, ki jim ga je ponudila narava (duplo) ali pripravil človek po svojem okusu. Zato si v kritičnem obdobju zimovanja oblikujejo svoj panj-čebelno gručo. Zimska gruča ali »živ panj« omogoča če-

belam ob najmanjši porabi energije preživetje zimo.

Zimska gruča, v katero se združijo čebele pozimi, teži k obliki krogla, ker ima krogla pri dani prostornini najmanjšo površino med vsemi geometrijskimi telesi. Čebele torej ne želijo segrevati panja...



Slika 9

Od dupla do dupla

AŽ PANJ NA TRI ETAŽE

LOJZE LIČEN

Rakov članek v 1. številki letošnjega Čebelarja¹ je tudi mene spodbudil, da napišem nekaj vrstic. Naj že v uvodu povem, da čebelarim že vrsto let na ožjem Goriškem, kjer po akacijevi paši v prvi polovici maja ostane čebelam le skromna ali skoraj nobena bera. Zato smo čebelarji vezani na prevoz, kar bi

rad še posebej poudaril. Naj še povem, da nimam lastne zemlje, zato ne bi mogel, četudi bi hotel, čebelariti v nakladnih panjih, ki zahtevajo obsežnejši prostor.

Čebelarim torej, oziroma sem čebelaril, v navadnem AŽ panju na 9 oziroma 10 satov. Delo samo me je sililo, da sem ugotavljal sončne in senčne plati tega, na Slovenskem najbolj razširjenega panja. Naj še povem, da naši sosed-

¹ Čebelarji, poiščimo najboljšo pot k uspehu.

je onkraj meje čebelarijo v veliki večini v nakladnem panju, ki ima za osnovo ameriški DB panj. V neposredni bližini meje, zlasti med slovenskimi čebelarji, ki živijo v Italiji, pa je razširjen tudi naš Žnidaršič.

Pa naj preidem k stvari. Kaj sem skušal s svojimi preureditvami — nalašč sem se izognil besedi »izboljšava« — doseči? Troje: a) odpraviti ali vsaj omejiti na minimum rojenje in to na način, ki bi najmanj prizadel naravni razvoj čebelne družine, b) povečati donos, kar je pravzaprav tesno povezano s prvim problemom, in c) docela odpraviti še vedno neredke primere zadušitve čebel pri prevozu in se izogniti nevšečnostim pri odpiranju segrelih, včasih kar vročih panjev pri prihodu na pasišče ali pri vrnitvi v čebelnjak.

Rojenju smo se v Žnidaršiču poskušali izogniti zlasti s prestavljanjem. Vsak čebelar z nekoliko več panji pa mi bo rad potrdil, da je to zamudno, nevšečno delo, ki ni vedno učinkovito, zlasti, če smo zamudili ali prehiteli pravi trenutek. Poleg tega je to krepak poseg v naravni razvoj čebelne družine. Mislim, da v prizadevanjih za povečanje donosa ni treba izgubljati besed. O zadušitvah pa bi povedal le, da je problem že učinkovito rešil naš znani, od Zveze odlikovani čebelar Pavletič iz Šempetra pri Gorici.

Sam sem poskušal rešiti vse tri probleme hkrati. V prvem članku bi povedal o spremembah, ki sem jih uvedel v AŽ panju, v drugem bi poskušal razložiti kako v njem čebelarim, in v tretjem bi poročal še o nekaterih preureditvah, ki jih imam v mislih. Naj pa že vnaprej izjavim, da se dobro zavedam, da tudi ta panj ni idealen. Tega ni.

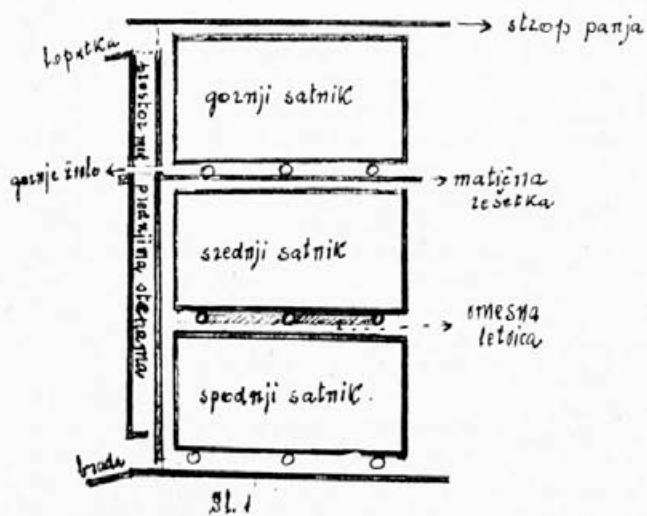
1. Moj preurejeni panj ima tri etaže, torej eno več kot običajni žnidaršič. Mere satnikov so ostale iste, zato ni treba posebnega točila. Satniki slone v vseh treh etažah na običajnih kovinskih gredah. Med spodnjo in drugo etažo ni ma-

tične rešetke, zato tvorita enotno gnezdo. Vrhnji rob spodnjega satnika je 7 mm oddaljen od spodnjega roba nosilne grede, ki nosi satnike druge etaže. Razdalja med vrhnjim robom gornje letve spodnjega satnika in dolnjim robom spodnje letvice nad njim stoječega satnika je torej 7 mm, povečana za debelino nosilne gredi. Da bi to praznino zmanjšal, sem med nosilne gredi vstavil letvice, ki imajo isto debelino kot nosilne gredi same. Kako so letvice vstavljene, je bolje razvidno iz skice.

2. Sprednja stena je dvojna. Med pročeljem, tj. zunanjim delom in notranjimi deskami je primeren vmesni prostor, ki pa ni zapolnjen, kot je to običajno v žnidaršiču. V spodnjem delu je veranda z žrelom v celotni dolžini prednje stene. Z ustreznimi zaporicami se žrelo poljubno manjša. Po sredini brade je okoli 12 cm dolg, z mrežico prekrit izrez, ki med prevozom služi za zračenje. Zaprta brada ne pušča nobene reže, zato ob zapiranju čebel dim skoro ni potreben in delo, tako pri zapiranju kot pri odpiranju teče zelo hitro. Zgornje žrelo, ki je kot običajno manjše od spodnjega, je v višini matične rešetke, tj. nad drugo etažo. Kot brada mu služi močnejša prečna letev, ki služi tudi za prijemanje panja ob prevozi (ročka).

Da bo opis jasnejši, imenujmo prostor med prednjima stenama prezračevalnik. Vstop v prezračevalnik je iz verande in to v celi širini prednje stene, torej v enaki širini žrela. Ker je gornje žrelo ožje, pušča ob straneh prost dostop tudi v gornji del prezračevalnika.

V sprednji steni je tik pod stropom panja loputka, ki se odpira navzdol. Da bi ob odprti loputki čebele ne mogle na prosto, je gornja odprtina prezračevalnika prekrita z vodoravno mrežico. Vzporodno z zaprto loputko je tudi notranja deščica pod stropom izrezana in prekrita z mrežico in s tem prepušča zraku prost dostop v tretjo etažo. Prav tako zrak kroži skozi prezračevalnik tako, da vstopa skozi odprtino v bradi



- a - nosilna gred
b - mrežna letvica
c - kovinska ploščica - nosilec
mrežne letvice

Sl. 2

do mrežice v gornjem delu prezračevalnika. Kot bomo videli v naslednjem članku, lahko skozi gornjo mrežico dodajamo vodo.

3. Oglejmo si še zadnjo stran panja. V gornji višini vrat je loputka, ki se odpira navzven. Odprtina je prekrita za mrežico. Vsako izmed treh okenc je sestavljeno iz zunanjega okvira s kvačicami in notranjega, manjšega okvira z mrežico in vgrajenimi pitalniki. Če je potrebno, se lahko ob prevozu poveča prostor tudi zadaj s tem, da se odmaknejo ali celo odvzamejo notranja okenca, kar sicer ni novost.

Zelo so me motile vdolbinice v stranskih stenah panja, kamor so se vtikale prečne letvice zaradi pritrditve okenc. Ob pregledih so se vanje zatekale zlasti mladice in bil sem pred alternativo, ali naj jih enostavno zmečkam, ali z znatno zamudo časa ometam v notranjost panja.

Nepriliko sem rešil s kovinskimi zapiralci, dve za vsako okence. Zapiralce je izdelano iz pravokotnega, okoli 2 cm širokega, 5 cm dolgega in 2 mm debelega

trdnega železa, ki je pravokotno upognjeno. Z dvema vijakoma se privije na pokončno letvico okenca, še z enim vijakom pa se pritrujuje k stranski steni panja. Ta vijak — tako vijak kot zapiralce morata imeti ustrezne navoje — mora biti skonc ošiljen, da se lahko nekoliko zaje v les. (Podobno se k stranski steni pritrujuje Stojkovičev sipalnik.) Tak način se mi je zelo obnesel pri lanskem prevozu, ko mi je po nesreči en panj padel na vratca z višine 90 cm, tj. z višine trietažnega panja, a se okenca niso niti premaknila. Še eno prednost ima tak način zapiranja okenc: nobenih težav z vstavljanjem slamaric ali drugega opaža.

Toliko za danes. Prihodnjič bom poskušal opisati, kako čebelarim v preurejenem panju in kakšne uspehe dosegam. Če pa bi se kdo že prej zanimal za preurejeni panj, mu bom radi volje ustregel. Lahko pa že zdaj povem, da je večletno preizkušanje pokazalo, da so dali preurejeni panji za okoli 40 % večji do nos kot običajni AŽ panji, ki sem jih imel in jih še imam zaradi kontrole.

NA LETNEM ZASEDANJU AVSTRIJSKIH VZREJEVALCEV MATIC IN PREGLEDNIKOV ZA ČEBELNE BOLEZNI

EDI SENEČNIK

Dne 23. in 24. oktobra 1971 je bilo v Lunzu am See na Nižjem Avstrijskem, kakih 140 km severozahodno od Dunaja, letno zasedanje avstrijskih vzrejevalcev matic in referentov za čebelne bolezni. Organizirala ga je avstrijska čebelarska zveza na Dunaju, potekal pa je v novo zgrajenem čebelarskem vzrejenem inštitutu v Lunzu. Na željo naše Zveze sva se udeležila tega zasedanja znani gorenjski vzrejevalec matic Ciril Jalen in jaz. Prav na hitro sva se dogovorila o potovanju. Čebelar Jalen je kot izkušen šofer takoj ponudil svoje moderno vozilo, saj je z njim prevozil že marsikatero evropsko deželo. Jaz pa sem obljubil, da bom skušal biti vzoren vodič, tolmač in še vse drugo, kar sodi zraven. Lepega jesenskega dne sva vsa navdušena in polna pričakovanj zapustila sončno Ljubljano in skušala vsaj do večera doseči Lunz.

Naj mi dragi solvenski čebelarji ne zamerijo, če jim bom malo več napisal o najinem potovanju, zlasti pa o nevšečnostih, ki sva jih imela na avstrijski strani. Iz izkušnje vem, da čebelarji take stvari radi prebirajo.

Najino vozilo je hitelo prek štajerskih gričev, ki jih je obžarjalo pozno popoldansko sonce. Jesenske barve sicer niso bile več tako temno rdeče in žive kot kak teden prej, toda čeprav so malce potemnele, je bil pogled na Pohorje in okoliške hribe prelep. Malokatera jesen je tja do konca oktobra tako lepa, kot je bila lanska. Zato je bilo tudi najino razpoloženje na višku. Tako je vselej, kadar potujejo dobri in iskreni čebelarski prijatelji po svetu. Malo pred mejo pri Šentilju sem svojega neumornega voznika le povprašal, če se morda po treh urah nepretrgane vožnje ne bi ustavil in si z mano vred privezal dušo za dolgo pot na oni strani. Da bi ta svoj predlog še bolj podkrepil, sem ga spomnil na oni stari slovenski pregovor, ki je bil včasih hudo resničen vsaj za naše nekdane študente:

»Če greš na Dunaj, pusti trehuh zunaj!«

Pomagalo je. Ustavila sva se za pol urice in potem že hitela na avstrijski strani

proti Gradcu. Pred seboj sva imela še polovico poti. Na obeh straneh ceste sem opazil večje in manjše čebelnjake, ponekod pa tudi precej nakladnih panjev. Od Wildona pa tja do Lipnice in potem vse do Gradca mora biti čebelarstvo kar precej razvito. Tu so akacijevi gozdovi in travniki, pa je zato spomladanska paša prav gotovo tako dobra kot na naši strani meje. V bližini Gradca sva za kratko urico obiskala moje sorodnike in si malce odpočila, potem pa že v mraku nadaljevala pot proti Brucku. Bila sva trdno prepričana, da bo šlo tudi naprej vse tako gladko in da bova vsaj do devetih že v Lunzu. Kadar si takole brezskrben, se najraje kaj zgodi. Tudi nama jo je avto zagodel in to sredi avtomobilske ceste, nekaj kilometrov pred Bruckom. Sredi temnega večera sva se ustavila in avto ni hotel nikamor več. Zaman si je vznemirjeni šofer prizadeval, da bi ga premaknil, sklopka je do kraja popustila. Za nama je stala velika kolona avtomobilov, ki je s hupanjem opozarjala, naj se že premakneva z mesta. Nasproti so prihajali avtomobili in naju s svojimi žarometi motili, da nisva vedela kako in kaj. V naglici sva porinila vozilo na rob ceste in čakala. V takem trenutku res ne kaže obupovati. Razgledal sem se okoli sebe in na srečo opazil spodaj pod cesto železniško postajo, ki jo je osvetljeval neonski napis »Fronleiten«. Nisem dolgo premišljeval. Ubral sem jo v tej smeri in se skoro plazil ob robu cestišča, da me ne bi oplazil kak avto. Hitro sem se znašel, ko sem korakal proti osvetljenemu mestecu. Šel sem takoj na orožniško postajo in prosil za pomoč. Bilo je v petek zvečer, ko so večinoma že vsi zaprli svoje delavnice in se pripravljali na konec tedna. Vedel sem, da bo prav težko najti kakega mehanika ob tem času v delavnici. No, na orožniški postaji me je izredno ljubeznivo sprejel policijski »Oberinspektor«. Takoj je telefoniral na vse strani, toda iz nobene delavnice ni bilo odziva. Poskusil je še pri nekem svojem znanцу. Tega nesrečnika je še dobil v delavnici in po dolgem prigovarjanju in prepričevanju je mož le privolil, da nama pomaga. S svojim avtom me je odpeljal v avtocesto in potem najino vozilo odpeljal v svojo delavnico. Takoj so se ga lotili mehaniki in ugotovili le neznatno okvaro, ki so jo tudi takoj popravili. Močno sva si oddahnila, saj sva bila prepričana, da Lunza to noč ne bova videla. Ljubeznivi mojster za plačilo ni zah-

teval ničesar, mehaniki pa so povprašali, če morda nimamo s seboj naše kačje slin, brez katere Jugoslovani nikdar ne pridejo v Avstrijo. Na srečo sem imel s seboj steklenico domače slivovke in tako so mehaniki z mojstrom vred takoj začeli praznovati konec tedna, midva pa sva veselo odrinila proti svojemu cilju, kjer so nas medtem željno pričakovali.

Potem sva vozila sam bog si ga vedi kje in kako. Bilo je temno ko v rogu, kažipoti so bili pomanjkljivi, zato sem neprestano gledal na zemljevid in moral sem biti izredno previden, da nisva prevečkrat zašla. Podnevi je pač vse drugače potovati. Končno sva po dolgi odisejdi le prišla do nekega kraja, ki bi moral biti Lunz. Bila sva presrečna, da sva prestala to dolgo in naporno pot v temi. Kako sva bila razočarana, ko sva opazila na kažipotu, da je do Lunza še celih 21 km. Potolažila sva se, da bova po novi asfaltirani cesti to razdaljo hitro prevozila. Toda že po nekaj kilometrih sva zavila v breg po pravi jugoslovanski makadamski cesti. To cesto so pripravljali za asfaltiranje, zato je bilo na njej vse polno ovir. Morala sva izredno počasi voziti. Po kaki uri vožnje sva le prišla na svoj cilj. V neki gostilni sva opazila še luč in skozi okna lepo razločila nekaj možakov, ki so glasno »kramljali«. Koj sva uganila, da so to najbrž zapozneli čebelarji, ki se jim ne da spati. Res je bilo tako. Veselo so naju pozdravili in želeli, da bi se jim pridružila. Toda bila sva preveč utrujena in sva odšla zato počivat v inštitut, kjer so bili za naju že rezervirali sobo.

Drugo jutro sva se že pozdravila z avstrijskimi čebelarji, ki so prišli semkaj iz vseh predelov Avstrije. Bilo je kakih 30 čebelarjev, med njimi 12 zastopnikov različnih plemenitnih postaj in kakih 20 preglednikov za čebelne bolezni, ki jih imenujejo tu zdravstvene referente ali poročevalce. Predsednik Tropper je pozdravil vse navzoče avstrijske čebelarje, posebno lepo pa naju iz Jugoslavije. Bil je zelo vesel, da se po nekaj letih zatišja spet vidimo. Povedal je, da so imeli tudi oni izredno slabo letino, da pa so mnogi čebelarji kljub temu točili, to pa zaradi močnih čebelnih družin in odlično organizirane poročevalske službe o gozdnem medenju. Govoreč o avstrijski vzreji in odbiri matic je s ponosom omenil, da so avstrijski čebelarji že na čelu evropskih vzrejevalcev. Tudi preteklo čebelarsko sezono so poslali v

Sovjetsko zvezo 3.500 matic. Te so potovale več kot 10.000 km daleč tudi v klimatično izredno ostre kraje, kjer se je njihova karnijka povsod odlično obnesla. Dobili so priznanja od vsepovsod, le doma nekateri še vedno dvomijo v uspeh njihovega dela. Priznal je, da imajo pri svojem prizadevanju tudi neuspehe. Tako je od 3.500 poslanih matic umrlo na poti kar 300. Pri pregledu pa so v Sovjetski zvezi ugotovili, da je bilo kar 40 % matic nose mavih. Pri tem se je treba zamisliti! Matice so morda pomrle zaradi dezinfekcije letal ali pa zaradi nepredvidenih težav na prevozu. Da pa je bilo toliko matic nose mavih, je prav gotovo zaskrbljujoče. Treba bo še bolj poostriiti kontrolo pri plemenikih in trotarjih, ki morajo stalno dobivati fumidil, prav tako pa je treba dodati to zdravilo tudi v sladkorno testo v plemenilčkih. Predsednik Tropper je omenil, da bo treba že itak strogo kontrolo pri vzrejnih družinah še bolj poostriiti, mrtvice iz teh panjev pa je treba pregledati takoj po prvem trebilnem izletu. Omenil je še znano geslo avstrijskih čebelarjev, ki se po naše glasi: »Ni vzreje brez zdravih čebel, ni zdravih čebel brez vzreje.« Predsednik Tropper je predal potem besedo strokovnim vodjem zasedanja, in sicer ing. Hansu Ruttnerju, vodji čebelarskega inštituta v Lunzu in znanemu avstrijskemu čebelarskemu znanstveniku na področju odbire in vzreje matic. Izvedenci za čebelne bolezni so se umaknili na ločeno zasedanje, ki ga je vodila njihova znana strokovnjakinja gospa ing. Zecha. Ing. Ruttner je potem govoril o plemenitnih postajah, njihovi legi in izolaciji v zvezi z zbirališči trotoz oziroma pojališči.

Nato so poročali posamezni vzrejevalci iz različnih avstrijskih dežel. Poročevalec iz Nižje Avstrije je na primer povedal, da so pri njih vzredili 4.000 matic. Domači čebelarji kljub temu uvažajo matice od vsepovsod, ker menijo, da bi utegnile biti še boljše. Za vzrejevalce imajo stalna predavanja, na ka-

terih jih seznanjajo z novostmi na področju odbire in vzreje. Poročevalec iz Gornje Avstrije je med drugim povedal, da so vzredili 1.100 matic. Sprašilo se jih je 70 do 80 %. Njihovi vzrejni odseki delajo zelo marljivo. Zanimivo je, da mora pri njih pregledati čebele kak drug čebelarški inštitut in ne domači. Poročevalec s Štajerske je povedal, da so vzredili 2.852 matic, oploditev pa je bila 80-odstotna. Zdravstvena kontrola je bila pri plemenjakih in trotarjih izredno stroga. Imajo tri plemenilne postaje, ki so društvene, in eno privatno.

Zadnja leta so vzredili skupno okrog 15.000 plemenskih matic. Te so že dodali čebelnim družinam, vzrejajo pa še naprej iz najboljših družin in iz takih, za katere so pokazale natančne preiskave, da so zares čiste karnije. Za vzrejo uporabljajo enosatne plemenilnike, pa tudi dvosatne in trisatne. Zadnje čase jih izdelujejo iz plastične mase in iz stropala ter ne več iz lesa. V razpravi so se potem navzoči vzrejevalci živahno pogovarjali o praktičnosti različnih plemenilnikov in o tem, kako lahko vzrede v enem samem prašilčku oziroma plemenilčku tudi po več matic. Pokazali so in priporočili praktično cevko za prenašanje ličink, ki je zelo preprosta in si jo lahko omisli vsak čebelar sam. Posebno poglavje so posvetili legi plemenilnih postaj in njeni izolaciji. Navadne plemenilne postaje morajo biti oddaljene vsaj 4 km od najbližjih čebel, priznane pa najmanj 10 km. Zlasti na navadnih plemenilnih postajah je treba paziti na to, da je tam več dobro oskrbovanih trotarjev, kar je potem lahko najboljši porok za čisto oploditev. V vsej Avstriji imajo 220 vzrejevalcev, od teh je 20 poklicnih. Vse preglede čebel plačujejo organizacije same, tudi za poklicne prodajalce matic. Tako imajo tudi te čebelarske organizacije pod strogim nadzorstvom.

Ko so razpravljali o čebelnih boleznih in njih preprečevanju in zatiranju, sem postal pozoren na to, da imajo še vedno kar precej hude in pohlevne gni-

lobe čebelje zalege. Pri nas smo hudo gnilobo in kugo že docela zatrli. Morda se le še posamično pojavlja tu in tam, pa jo vselej temeljito zatremo, največkrat z ognjem. Da te nevarne bolezni pri nas ni več, je brez dvoma zasluga naše veterinarske službe in pa čebelarske organizacije, ki sta vselej energično posegli vmes. Tudi pri Avstrijcih je zastrupljanje čebel zaradi strupenih kemičnih pripravkov pri škropljenju velikega pomena. Sicer je res, da imajo na voljo institute, ki zastrupitve takoj natančno preiščejo. Naše čebelarje bo gotovo zanimalo, kaj vse inštituti ugotove. Tako so na primer neke ugotovili zastrupitev zaradi škropljenja s strupenim kemičnim preparatom, toda obenem je preiskava pokazala, da so bile čebele tudi nosečave. Tožena stranka odškodninskega zahtevka ni hotela priznati, da so bile čebele že prej bolne in so zato tem lažje podlegle. V tem primeru je bilo popolnoma jasno, da so čebele pomrle zaradi zastrupitve, toda navedba inštituta, da so bile čebele nosečave, je povzročila težave. Te se utegnejo tudi v prihodnje ponavljati, če bodo inštituti preiskovali čebelne bolezni in ne samo zastrupitve. Navzoči čebelarški strokovnjaki so se zedinili, naj inštituti v prihodnje iščejo čebelne bolezni oziroma naj jih v svojih uradnih izvidih ne javljajo, čeprav so jih ugotovili in je pri vsem očitno, da so čebele pomrle zaradi zastrupitve.

Popoldne smo si podrobno ogledali novo zgrajeni inštitut, ki ga sestavlja dva moderna paviljona in velik čebelnjak. Pravzaprav sta to dve poslopji, ki sta med seboj povezani. V prvem sta dve stanovanji za upravitelja in hišnika ter dve sobiti za goste, spodaj pa velika mizarska delavnica z vsemi potrebnimi stroji za izdelovanje panjev in satnikov. V drugem poslopiju sta dva ločena laboratorija in predavalnica, spodaj pa točilnica za med, shrambe in garaža. Čebelnjak je poseben podolgovat paviljon, ki ima prostor za večje število poskusnih panjev. V manjšem zunanjem čebelnja-

ku smo si lahko ogledali pet zanimljivih panjev. Pokrili so jih samo z 1 cm debelo stroporno ploščo. Pravijo, da tako odlično prezimijo tudi v njihovi precej hladni gorski klimi. No, saj tudi mi vsi vemo, da je najboljša toplota močna družina z mladimi čebelami, dobra matica in primerna ter zadostna zimska zaloga! Inštitut ima tudi svoj dostavni avto. K inštitutu spadajo tudi tri plemenilne postaje, ki so doslej vzredile že 2.000 plemenitih matic. Paša je pri njih zelo dobra, saj imajo vsako leto tudi več točenj na smreki. Ta začne mediti v nižinah in medij potem do višine 1.200 m vse do 20. julija. Na jesen imajo čebele dobro obnožinsko pašo v okoliških gozdovih, seveda pa jih od konca julija krmito na zalego. Inštitut je bil zgrajen lani in je stal okrog 7 milijonov šilingov (po našem približno 500 milijonov dinarjev). Denar zanj je dalo avstrijsko poljedelsko ministrstvo, ki plačuje tudi osebe te ugledne znanstvene ustanove. Okrog inštituta je približno 1 ha gozdička, do poslopja pa pelje od glavne ceste kakih 300 m dolga asfaltirana cesta. Vse je tako vzorno in moderno urejeno, da mora človek to samo občudovati in se nehotе spraševati, kako je mogoče, da lahko kapitalistična država tako lepo skrbi za čebelarstvo in njegov strokovni ter znanstveni razvoj.

Nato nas je inženir Ruttner popeljal na dve plemenilni postaji in nam natančno pokazal mesta, kjer se zbirajo troti in kamor prilete matice na sprašitev. To so tako imenovana pojališča. Na njih so že delali poskuse z mladimi nesprašenimi maticami. Te so z balončki spustili v zrak in potem kmalu opazili, kako so jih začeli obletavati troti. Tudi roj v zraku so zvabili na določeno mesto z matično snovjo. O teh in drugih znanstvenih poskusih nam je govoril ing. Ruttner. Potem nas je popeljal v poseben rezervat v bližini plemenilne postaje oziroma tamkajšnjega jezera. Ta rezervat obsega več 10 ha gozda, ki je zdaj naravni park.

Nihče ne sme stopiti vanj brez posebne dovoljenja. Ing. Ruttner je še omenil, da so tu v gozdovih predeli, ki vanje še ni stopila človeška noga. Zares je to pravi raj za njihove plemenilne postaje in znanstvene poskuse. No, tudi mi se v tem pogledu lahko pohvalimo s svojo idealno plemenilno postajo v Zelenici.

V nedeljo dopoldne je bila še razprava, polna koristnih pripomb, navsvetov in predlogov. Avstrijski vzrejevalci so v resnici dobro poučeni in razgledani, zato pa imajo tako lepe uspehe. Ob zaključku sem se gostiteljem v imenu naše Zveze in slovenskih čebelarjev zahvalil za gostoljubnost in pa za številne napotke in spoznanja, ki nam bodo prišla prav pri naši vzreji. Čestital sem jim ob zgraditvi tako lepe znanstvene ustanove in jim zaželel mnogo uspeha. Nisem pa pozabil povedati, da hočemo biti tudi slovenski čebelarji napredni in da smo že skoro vstrec z njimi, čeprav nas nihče ne podpira in smo navezani samo nase. Morda je prav zato naše delo še toliko bolj občudovanja vredno.

Z najlepšimi vtisi sva se s prijateljem Jalnom vračala domov. Na dolgi poti prek vse Avstrije sva imela dovolj časa, da sva razpravljala o vsem, kar sva bila slišala in zvedela novega. Ugotovila sva, da smo pri vzreji zadnja leta res nekam zaostali, da pa so naši vzrejevalci tudi razgledani, saj pričajo o tem pohvale, ki so jih prejeli v naših maticah iz tujine. Vzrejo bo treba bolj popularizirati in pritegniti še nove vzrejevalce. Seznaniti jih bo treba z novimi sodobnimi načini vzreje. Pohvaliti je treba pobudo naše Zveze, da bi že letos zbrali na posebnem preizkuševališču najboljše čebelne družine in iz teh potem odbrali naše prihodnje plemenjake. Tako bomo morda v nekaj letih le prišli do svojih standardnih rodov gorenjske, dolenjske in štajerske zvrsti, o katerih toliko govorimo in pišemo. Naši avstrijski sosede jih imajo že precej na voljo. Ne dajmo, da bi nas čas prehitel!

MEDEX ODGOVARJA

V številki 2 Slovenskega čebelarja je bil na strani 49 objavljen članek Mirka Kukoviča, »Kaj pričakujemo od trgovskega podjetja.«

Ker menimo, da je s trgovskim podjetjem tovariš Kukovič mislil podjetje »MEDEX« in ker o poslovni politiki našega podjetja odloča delavski svet podjetja, so samoupravni organi na svoji redni seji dne 18. 2. 1972 obravnavali vprašanja tovariša Kukoviča.

Prosimo, da njemu, kakor tudi vsem čebelarjem, posredujete naša mišljenja za gradnjo ČIC-a.

Že l. 1954, ko je bilo ustanovljeno podjetje »MEDEX«, je bila jasno opredeljena funkcija posameznih institucij pri razvijanju čebelarstva.

Na eni strani je ostala ZČD za Slovenijo z vlogo pospeševati in razvijati čebelarstvo, na drugi strani pa trgovsko podjetje »MEDEX«, ki naj bi proizvod čebelarstva utrlo pot na trg. Zakon o blagovnem prometu ni dopuščal drugače.

Taka delitev je izhajala iz dejstev, da čebelarstvo ni samo sebi namen, ampak nam je potrebno pri razvijanju drugih kmetijskih dejavnosti. Prav zato pa proizvod čebel, konkretno med, ne more s svojo ceno kriti vseh stroškov proizvodnje in razvoja čebelarstva. Cene medu se formirajo predvsem po obsegu povpraševanja po tem proizvodu, tako doma kot v izvozu. Že več let nazaj pa ugotavljamo, da povpraševanje po medu stagnira, oziroma, da je potrebno vlagati vse več naporov v takšno pripravo medu, ki približa med kot trgovsko blago končnemu potrošniku.

Dejstev, da je na med kot kmetijski proizvod potrebno navezovati vse več dodatnih opravil — storitev, se je kolektiv trgovskega podjetja »MEDEX« zavedal v takšni meri, da danes v zvezi z medom ne moremo govoriti več o trgovski dejavnosti našega podjetja, ampak lahko govorimo posebej o trgovski

dejavnosti in posebej o storitveni dejavnosti, oziroma servisu, ki nastopa med čebelarjem proizvajalcem in trgovino.

Z razvijanjem storitvenih dejavnosti, kot ureditve skladišč, iz katerih lahko naše podjetje vedno nudi zadostne količine medu, z ureditvijo topilnic, ki omogoča skupaj z egalizacijo nuditi potrošniku med stalno enake kvalitete, z ureditvijo pakirnice, ki prav tako omogoča osem različnih težinskih pakiranj, s katerimi se podjetje skuša približati kupni moči vsakega potrošnika, je podjetju »MEDEX« uspelo ne le zadržati nivo potrošnje medu, ampak ga celo dvigniti.

Naš promet z medom delimo na količine medu, ki ga odkupimo od slovenskih čebelarjev, kar predstavlja 13,45 odstotka, in na ostale količine medu, ki jih nabavimo iz drugih območij. Pretežni del odkupljenega medu v Sloveniji izvozimo na konvertibilno tržišče. Zaradi ostre konkurence na tem tržišču navadno dosežemo cene, ki komaj krijejo učinkovite stroške, to je nabavno vrednost, prevoz, embalažo itd. Ob tej priliki lahko ugotovimo, da je v Sloveniji še zelo močan promet med čebelarji-proizvajalci in neposrednimi potrošniki. V zadnjem času se celo pojavljajo primeri, da posamezni čebelarji po tej poti prodajo ogromne količine medu, ki niso v nobeni zvezi z njegovo proizvodnjo.

Podjetje se ni osredotočilo zgolj na predelavo in oddajo medu, ampak je za čebelarje našlo dodaten vir zaslužka z usposobitvijo drugih proizvodov čebel, kot matičnega mlečka in cvetnega prahu za široko potrošnjo. V razvoj teh dejavnosti pa je kolektiv vlagal znatna sredstva že dolga leta.

Rezultat odrekanja dohodka se je pokazal zlasti po odločitvi samoupravnih organov, da je potrebno zgraditi proizvodno skladišni objekt in koncentrirati vse dejavnosti na enem mestu.

Samo v ta objekt je bilo brez dodatne opreme vloženih ca. 800 milijonov starih din, katere bo podjetje »MEDEX« moralo ustvariti z lastnim delom. Od tega je podjetje že plačalo 300 starih milijonov, medtem ko mora še ostalih 500 milijonov starih din kredita odplačati v naslednjih letih.

Pri tej odločitvi pa se je kolektiv jasno zavedal vloge teh obratov za nadaljnji razvoj čebelarstva v Sloveniji. Sočasno pa se zavedamo, da to ni edini način pospeševanja in razvijanja čebelarstva, ampak da je potrebno na eni strani zagotoviti večjo strokovnost v čebelarstvu, kar je funkcija družin, društev in Zveze, na drugi strani pa zagotoviti razvoj čebelarstva z oskrbo s kvalitetnim repromaterialom in uvajanjem novosti na tem področju, kar dela naše podjetje.

Pri oskrbi čebelarjev z repromaterialom dela podjetje z minimalno razliko v ceni, ker upoštevamo specifičnost tega poslovanja. Naše podjetje se trudi in išče najugodnejšega proizvajalca za posamezne predmete. Na žalost so tu davčne obveznosti, ki predmet podražijo. Podjetje »MEDEX« si prizadeva, da bi doseglo pri pristojnih organih spremembo zakona, da bi bil potreben čebelarski material oproščen plačila prometnega davka. Zavedamo se, da je v tem primeru videti poročstvo za razvoj in napredek čebelarstva.

Glede na dejstvo, da je proizvodnja medu zelo nestabilna, saj je odvisna od vremena in drugih pogojev, in zaradi izredno nizke akumulacije, ki jo ima podjetje pri prodaji čebelarskih potrebščin in medu, je bilo podjetje primorano, da razširi svoj predmet poslovanja tudi na prodajo kozmetike na debelo. Da pa je servisna služba med čebelarji in trgovci slabo plačano delo, je dokaz tudi v tem, da je od obstoja podjetja »MEDEX« do danes opustilo trgovino z medom v Jugoslaviji že 17 podjetij.

Iz vsega zgoraj navedenega je povsem jasno, da je kolektiv našega podjetja pravilno razumel svojo funkcijo pri razvijanju čebelarstva in momentano prevzel na svoja ramena celo večje breme, kot ga glede na pogoje ustvarjanja dohodka more nositi.

Zato se nam zdi članek tovariša Kukoviča enostranski in neobjektiven, saj gre molče mimo naših dolgoletnih vlaganj pri razvijanju čebelarstva. Že dolga leta aktivno sodelujemo z ZČDS in jo po svojih močeh tudi finančno podpiramo. Oblike te pomoči so različne. Zavedamo se, da ne moremo ostati le pri naši dosedANJI posredni obliki podpiranja razvoja čebelarstva, zato bomo tudi v prihodnje iskali možnosti, da materialno podpremo dejavnost ZČDS, kot tudi gradnjo ČICA.

Trgovsko podjetje
»MEDEX«
Ljubljana

OBJAVA

Čebelarjem sporočamo, da sprejemamo voščine v kuho samo do 15. aprila 1972.
V trgovini na Miklošičevi cesti 30 — dvorišče so vam na voljo satnice vseh dimenzij in drug čebelarski material.
Priporoča se

MEDEX-LJUBLJANA

Storitvena enota »Čebela«, Cankarjeva 3/II, ima na zalogi:
5-kilogramske pločevinaste kantice za med po ceni 6.50 din fco. Ljubljana. Čebelarske organizacije in posamezniki, ki nabavijo najmanj 10 komadov, plačajo za komad po 6 din.
Topilnike za strnjeni med v treh velikostih.

PETER PAVEL GLAVAR

Velečebelar in gospodarstvenik

MARTIN MENCEJ

Tekoče leto moramo smatrati kot priprava na jubilejno leto 1973, ko bomo proslavljali 200-letnico smrti našega novatorja, preporoditelja in učitelja na področju čebelarstva Antona Janše. Razumljivo je, da pri tem ne bomo mogli mimo njegovih sodobnikov, ki so tudi pomembno prispevali k razvoju in napredku čebelarstva nasploh, posebno pa še k razvoju in napredku slovenskega čebelarstva. Med temi je pa zagotovo najpomembnejši Peter Pavel Glavar.

Za priliko njegove 250-letnice rojstva se bomo slovenski čebelarji oddolžili njegovemu spominu — mimo drugega — s spominsko svečanostjo, ki bo 2. julija letos v Komendi. V teku so že obširne priprave, ki jih izvaja posebni prireditveni odbor. Tudi naše glasilo naj bi imelo pri tem svoj delež. Bralce bomo v prihodnjih številkah seznanjali z dejavnostjo tega samoniklega, za našo kulturno zgodovino, gospodarstvo, posebno pa še za naše čebelarstvo zaslužnega moža v Janševem obdobju.

Točno pred petdesetimi leti smo prejeli bralci zbirke izdaj družbe sv. Mohorja med drugim tudi zgodovinsko povest »Peter Pavel Glavar — lanšpreški gospod«, ki jo je napisal dr. Ivan Pregelj. Bralci tega večernega branja smo z zanimanjem sledili pripovedovanju, kako je mlada služkinja iz revne kmečke bajte odložila v majskem jutru 1721. leta svojega nezakonskega sinčka na župnijski prag barona Petra Jakoba Testaferatta, tedanjega komendatorja iz reda malteških vitezov in kako je ta zavrženi otrok prehodil svojo svojstveno pot od rojstva pa do mašniškega posvečenja, ter postal pomembna osebnost v zgodovini slovenskega naroda. Hkrati je bralec, ki mu je bila do tedaj oseb-



1721—1784

nost P. P. Glavarja neznana, razbral, da je pisatelj izluščil iz ljudskih pričevanj in zgodovinskih arhivov podobo moža, ki je vredna literarne obravnave.

Preiskovanje pretečenega dogodka ali zgodbe je pa vedno tvegano in to tembolj, čimbolj je zgodba časovno odmaknjena in ni za njo otipljivih podatkov. Podobno je iskanju delov in delčkov, predno preiskovalec rekonstruira podobo dogodka ali osebnosti. Sem ter tja najde kako kost in če ima srečo in če je vztrajen, bo rekonstruiral nekaj, kar bi spominjalo na ogrodje, okostje in na to okostje nalepi nekaj privlačne in zapeljive kože, da bi postavil skelet v okolje, v katerem je živel.

Za resnično poznavanje življenja in dela P. P. Glavarja pa to prav gotovo ne velja, ker je zapustil dovolj neposrednih

in oprijemljivih sledov ter ustnih izročil, na podlagi katerih je leposlovel lahko dal svoji fantaziji prosto pot pri oblikovanju svojega junaka, jezikoslovcu pa hvaležno gradivo za jezikovno proučevanje njegove zapuščine.

P. P. Glavar je že v zgodnji mladosti vzljubil kmetovanje, za kar ga je navdušil njegov predhodnik in dobrotnik, župni upravitelj šempeterske župnije. Poleg tega pa je tam, kjer »leži ravan, bogata in lepa; tam, kjer so setve med črnimi jasami pašnikov in gozdov; tam, kjer so sela, živa vedrih delovnih in ponosnih gospodarjev; tam, kjer so otroci iz močnih mater«, kakor pravi pisatelj za okolje Komende, narava ustvarjena za kmetijsko gospodarjenje.

Široko razgledan in zakoreninjen v domači zemlji je Glavar dobro poznal tedanje naše gospodarske razmere, bedo in zaostalost slovenskega kmeta. S svojim zgledom in domačo besedo mu je skušal pomagati k umnejšemu gospodarjenju. Zato je zaslovel kot umen gospodarstvenik in je užival velik ugled v Kranjski kmetijski družbi, ki je bila ustanovljena 1767. leta. Njegova dejavnost na tem področju je dobila svojo pravo širino in vsebino, ko je kupil lanšpreško graščino pri Mirni na Dolenjskem, kjer je imel 16 ha obdelovalne zemlje, redil v treh hlevih čez 60 glav goveje živine in konj, gojil obsežen sadovnjak, delal preipkuse itd. Že današnji ostanki nekdanjega kozolca kažejo obsežnost njegovega kmetovanja. Žal pa je nekdanj urejeno posestvo po letu 1960 zapuščeno, poslopja pa domala uničena. Redek spomenik, ki je na Dolenjskem preživel našo narodnoosvobodilno borbo in revolucijo, je bil po vojni uničen.

Še vedno pa čaka Glavar kot kmetovalec in gospodarstvenik ustrezne pročitve.

Nas čebelarje pa predvsem zanima Glavar kot čebelar, kaj in koliko je prispeval v zakladnico slovenskega čebelarstva in v čem so njegove zasluge za napredek in razvoj naše čebeloreje.

Če se v mislih preselimo v tedanje obdobje na Slovenskem, potem vidimo, kako je slovenski kmet in čebelar gošpodaril v srednjeveški družbeni ureditvi. Kmetoval je še vedno v odvisnosti od tedanje cerkvene in posvetne gospodarske; čebelar je čebelaril v podolžnih panjih iz lipovine ali jelovine, zemljiški in cerkveni gosposki je moral odrajtovati od medu desetino, kakor tudi vse druge davščine, kar nikakor ni bilo spodbudno za čebelorejo. Vsa dotedanja literatura o čebelah in čebelorejo je bila pisana v latinskem in nemškem jeziku, kar je bilo za našega kmečkega človeka nerazumljivo. Rudarski zdravnik v živo-srebrnem rudniku v Idriji Anton Scopoli (1723—1788) je pisal o čebelah in našem čebelarstvu v latinščini, razpravo o praktičnem gospodarnem čebelarstvu je pisal Furlani v nemščini, prav tako pa tudi A. Janša. Zato je razumljivo, da se je napredno čebelarstvo razvijalo v glavnem na župnijskih, samostanskih in grajskih vrtovih, ker so le-ti lahko zasledovali nova dognanja in izkušnje v literaturi tedanje dobe. P. P. Glavar je bil prvi, ki je pisal o čebelah in čebelarjenju v slovenskem jeziku z namenom in željo, da bi s svojim znanjem in izkušnjami koristil preprostem slovenskemu človeku. Njegova slovensko pisana razprava »Pogovor o čebelnih rojih« res da ni bila natiskana in razmnožena, kar je želel, ker ni šlo v račune in so tudi preprečili takratni nemški in nemčurški oblastniki na Slovenskem. Rokopis pa je bil najden šele leta 1950.

O P. P. Glavarju kot čebelarju je bilo že precej dognanega in tudi napisanega. Vemo, da je bil velečebelar, ki je imel 300 do 500 panjev čebel; vemo, da je kot čebelar užival velik ugled ne samo pri tedanjih čebelarjih, ampak tudi pri tedanjih oblastvenih organih. Da, precej tega vemo, kar so nam posredovali raziskovalci, predvsem prof. Stane Mihelič v svoji knjigi »Anton Janša, slovenski čebelar, njegovo življenje, delo in doba«, ki je izšla 1934. leta v Ljub-

ljani; o njem je pisano v teoretičnem delu »Sodobnega čebelarstva«, na kratko v brošuri L. Debevca »S čebelami in čebelarji skozi stoletja« in še kje. Vendar pa njegovo delo v celoti še ni zbrano in ne obdelano.

Uredništvo je naprosilo raziskovalce in poznavalce Glavarja kot čebelarja, naj seznanijo naše bralce o Glavarjevi čebelarški dejavnosti v našem glasilu še pred spominsko proslavo v Komendi.



Komenda iz leta 1753



Tudi Kanalska dolina se ponaša z vzornimi čebelnjaki —
Last Alojza Bertoka, Morsko, p. Kanal

SOCIALNO ŽIVEČE ŽUŽELKE

V oktobru preteklega leta je v Berlinu zasedala nemška sekcija Unije za raziskovanje socialnih žuželk. Na dnevnem redu je bilo 17 referatov, od tega je 7 raziskovalcev poročalo o novih ugotovitvah iz čebelnega življenja. Drugi govorniki so obravnavali socialne razmere pri čmrljih, osah, mravljah in termitih.

Tu nekaj podatkov iz čebelnega področja.

Profesor KLOFT je poročal o poskusih, ki jih delajo na borskem znanstvenem zavodu o vprašanju, kako naglo se pretaka hrana v družinah raznih čebelnih rodov. Iz plemena *Apis mellifica* so imeli na preizkušnji Nigro (črna nemška čebela), Karnijko, Italijanko in Kavkazijko. Poleg tega pa še vzhodno azijsko čebelo (*Apis cerana*), ki ne spada k *Apis mellifica*, ampak tvori svoje lastno pleme, kot so šele pred kratkim ugotovili.

Pokazale so se osupljive razlike. Najhitreje razdeljujejo pičo italijanske čebele, takoj za njimi karnijka, vidno počasneje razdeljujejo hrano nekvaška in vzhodno azijska čebela, najpogostejše pa črna nemška čebela. Ta pojav ima gotovo odgovarjajoče posledice pri nabiranju nektarja v naravi in na poteku časa, ko čebe nabrano medičino predeljujejo v zoreči med. Poročevalec poudarja, kako prav imajo znanstveniki, da vpeljujejo karnijko v nemško čebelorejo. (Italijanska čebela ni prikladna za nemške klimatične razmere).

Dr. REMBOLD z Maks Plankovega inštituta za biokemijo v Münchnu je poročal o svojih raziskavah, katera snov v matičnem mlečku determinira matico. Podrobnosti iz njegovega zanimivega referata so zelo poučne, vendar težko razumljivi pojavi iz življenjsko kemične presnove. Poudariti pa je treba, da je dr. Rembold zelo napredoval pri analizi biokemičnih dogajanj. Zадnje čase se je močno približal rešitvi vprašanja, katera snov v krmilnem soku mladih čebel odloča, da se iz ženske ličinke razvije matica. Že pred leti se mu je posrečilo, da je iz sviloprejkinih gosonic pridobil to odločujočo snov. Sviloprejkine gosonice so v večji množini lažje dosegljive, kot večja količina matičnega mlečka. Iz 600 kg sviloprejkinih gosonic je pridobil le 50 miligramov surovine, da bi iz nje izločil tisto odločujočo snov, seveda z nadaljnjim kemičnim prečiščevanjem. Poleg tega je treba še

ugotoviti, katere čebelje žleze izločajo odločujočo (determinujočo) snov. Doslej je bilo razširjeno mnenje, da proizvajajo krmilni sok le krmilne žleze mladih dojlj. Po natančnih testih doktorice JUNG-HOFFMANN pa vemo, da prispevajo tudi goltnje žleze izloček v krmilni mleček. Po mnenju raziskovalca pa utegne ravno izloček goltnih žlez vsebovati iskano odločujočo snov.

Dr. ENGELS se v Münstru ukvarja z vprašanjem, kako je fiziološko sploh mogoče, da matica proizvaža tako veliko količino jajčec. Pri poskusih pita dojlje z gradbenimi sesatvinami za beljakovine. Da lahko zasleduje njihov pretok, jim dodaja majhne količine neškodljive radioaktivne snovi. Pri tem ugotavlja, da dodajajo dojlje svojemu krmilnemu soku še neke snovi za tvorbo rumenjaka. Te snovi prehajajo »makromolekularno«, se pravi, mimo prebave naravnost v kri, iz katere jih črpajo rastoča jajčeca v jajčnikih.

Pa še zanimivost iz življenja mravelj. Raziskovali so, kako se pri mali rdeči gozdni mravlji porajajo samci. Tudi pri mravljah, kot pri vseh socialno živečih kožokrilih žuželkah, nastajajo samci iz neoplojenih jajčec. Pri rdeči gozdni mravlji se razvijajo samci samo iz zimskih neoplojenih jajčec. Iz poletnih neoplojenih jajčec, ki so jih deloma zalegle tudi navadne mravlje, se sicer razvijajo ličinke, ki pa poginjajo pred popolnim razvojem. Tako narava preprečuje, da se pojavljajo samci v času, ko ni neoplojenih matic. Kaj povzročuje zgodnji pogin ličink, še niso mogli ugotoviti.

Poročal dr. WAHL v ADIZ 2/1972.

J. M.

KUGA ČEBELJE ZALEGE IN ANTIBIOTIKI

Deset različnih rodov žrkinega bacila (*Bac. larvae*) so preizkušali na njihovo odpornost proti trinajstim vrstam antibiotikov. V praksi se je izkazalo, da je povzročitelj kuge razvil različne rodove, ki že kažejo rahle znake odpornosti. Ker pa antibiotiki ne smejo priti v človeško hrano, priporoča avtorica, naj še naprej uporabljajo natrijev sulfatiazol v borbi proti kugi čebelje zalege.

Poročal FISCHER v Imkerfreund 9/1969 po članku M. MACHOVE v Včelarstvu 4/1969. Po objavi v Die Biene 11/1971 poroča J. M.

VABILO

na redni letni občni zbor Zveze čebelarских društev za Slovenijo, ki bo dne 9. aprila 1972 ob 8.30 v Ljubljani v dvorani Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje na Miklošičevi cesti šte. 24.

Dnevni red

1. Otvoritev in pozdrav, imenovanje zapisnikarja, volitev treh članov delovnega predsedstva, dveh overovateljev zapisnika, treh članov verifikacijske komisije, pet članov kandidacijske komisije in treh članov volilne komisije.

2. Poročilo upravnega odbora.

3. Poročilo nadzornega odbora.

4. Razprava o poročilih.

5. Predlog o razrešnici.

6. Volitve predsednika, 18 članov izvršnega odbora, treh članov nadzornega odbora in treh članov častnega razsodišča.

7. Sprejem delovnega programa in finančnega načrta za leto 1972.

8. Predlogi in pritožbe članov.

9. Razno.

Če občni zbor ne bo sklepčen ob določeni uri, bo po 13. členu pravil Zveze čez pol ure na istem mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki bo sklepal veljavno ob vsakem številu navzočih delegatov.

Društva naj pošljejo morebitne predloge in pritožbe za občni zbor upravnemu odboru Zveze vsaj 5 dni pred občnim zborom. Delegatom naj izdajo poverilnice. Na vsakih 50 članov imajo društva pravico do enega delegata. Za člane štejejo samo tisti čebelarji, ki so plačali članarino Zvezi.

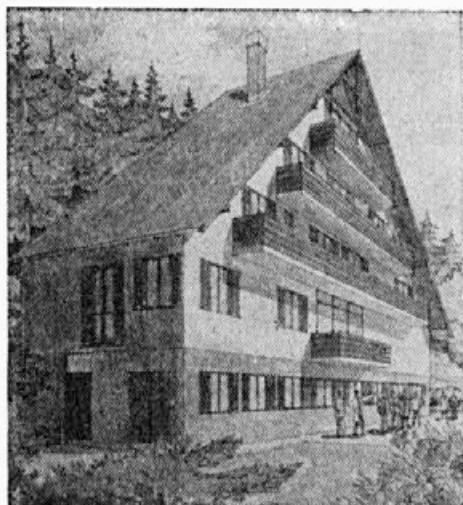
Vabimo, da se udeležijo občnega zbora poleg delegatov tudi drugi člani naše organizacije, ki imajo pravico do razpravljanja, ne pa tudi do glasovanja. Občni zbor bo namreč razpravljal in sprejemal sklepe o zelo važnih zadevah, pomembnih za napredek našega čebelarstva.

V Ljubljani, dne 19. marca 1972

Tajnik ZČDS:
Boris Modrijan l. r.

Predsednik ZČDS:
Valentin Benedičič l. r.

V SKLAD



za gradnjo ČIC so nadalje prispevali: Čebelarica družina Ljubljana 2.000 din, Lojze Bukovšek, Golobrd 19, Medvode 650 din, Anton Štajner, Vaše-Medvode 50 din, čebelarica družina Žiri 215 din, Franc Javornik, Ljubljana 5 din, Čebelarsko društvo Kočevje 100 din, 14 članov Čebelarskega društva Kočevje 185 din, čebelarica družina Dobova-Kapele 100 din, Franc Pukart, Ljubljana 50 din, Stanovanjsko komunalno podjetje Ljutomer 1.000 din, Herman Bizjak, Ljubljana 30 din, Marija Primožič, Ljubljana, 15 din, Tone Kovačič, ppolk., Ljubljana, 50 din, Čebelarsko društvo Ljutomer, 500 din, Srečko Vuzem, Jasenovac na Savi, 15 din, čebelarica družina Cerklje pri Kranju 30 din, Franc Bobnar, Cerklje, 30 din, Jakob Zupan, Nomenj, 10 din, Janez Bertonec, Vaše pri Medvodah, 50 din, čebelarica družina Zalog-Cerklje, 14 din, čebelarica družina Goriče 32 din, Ignac Grom, Vrhnika, 80 din, Janez Skok, Mengeš, 14.50 din in Ferdo Eleršek, geometer, Ljubljana, 30 din.

Stanje sklada dne 10. marca 1972 je 327.320,13 dinarjev.

Vsem darovalcem iskrena hvala!
Uprava sklada ČIC

O SODELOVANJU SAVEZA PČELARSKIH ORGANIZACIJA JUGOSLAVIJE V BEOGRADU (SPOJ) S POSLOVNIM UDRUŽENJEM ZA PČELARSTVO JUGOSLAVIJE V BEOGRADU (UDRUŽENJE) IN O POSVETOVANJU O ČEBELARSTVU JUGOSLAVIJE V BEOGRADU

Sodelovanja Saveza s Poslovnim uduženjem ni bilo. Razlog za to je bil sladkor za krmljenje čebel. O tem je bilo že mnogo napisanega, zato tega ne bom ponavljal. Na eni strani je dejstvo, da si je Poslovno uduženje s posredovanjem krmilnega sladkorja ustvarjalo dohodke za svoj obstoj, katerim se ni hotelo odreči, na drugi strani pa si je Savez po poblastilu republiških čebelarskih zvez prizadeval, da bi čebelarji po svoji organizaciji dobili sladkor brez vmesnih posredovalcev. Številni razgovori na raznih forumih, da bi razdeljevale krmilni sladkor čebelarske organizacije, niso uspeli.

Na XXIII. Mednarodnem čebelarskem kongresu v Moskvi pa je predsednik SPOJ dr. Konstatinović iz lastnega nagiba, brez

poblastila UO navezal stike s predsednikom UO Uduženja Maksom Krmeljem. Rezultat razgovorov je bil, da naj bi organizirali posvetovanje o čebelarstvu Jugoslavije. Sekretariat SPOJ je potem sklenil, prirediti to posvetovanje skupno z Uduženjem. O tem sklepu so bile obveščene nekatere republiške čebelarske zveze in gospodarske organizacije, ne pa tudi naša Zveza. O tem je tajništvo Zveze zvedelo šele pozneje. Sklicanju tega posvetovanja je ugovarjal UO Pčelarskega saveza SR Hrvatske, v glavnem zaradi tega, ker je bilo posvetovanje sklicano, ne da bi o tem razpravljali in sklepali UO SPCJ. Zato je bila sklicana seja UO SPOJ za dan 23. oktobra 1971 v Sarajevu. Na seji je predsednik dr. Konstatinović po-

ročal, da mu je sekretar inž. Vesković izjavil, da upa prepričati vodstvo Udruženja, da se bo odreklo zahtevi po predstavljanju jugoslovanskega čebelarstva doma in na tujem ter zahtevi po distribuciji sladkorja za potrebe čebelarstva. Z ozirom na to izjavo je nadaljnja razprava tekla o tem, ali naj SPOJ pristane na sodelovanje pri »Posvetovanju« pod določenimi pogoji ali brez kakih pogojev. Prevladalo je mnenje, da naj SPOJ sodeluje brez pogojev, da bi s tem SPOJ dokazal svojo dobro voljo in zaupanje do Udruženja.

Sekretariat SPOJ se je potem dogovoril z Udruženjem, sklicati posvetovanje o čebelarstvu jugoslavije za 22. in 23. januar 1972 v Beogradu. Pred tem je dne 21. januarja imel sejo UO SPOJ, na kateri je bilo sklenjeno, da mora SPOJ brezpogojno vztrajati na zahtevi, da naj bo SPOJ edini nosilec kontingenta krmilnega sladkorja za potrebe čebelarstva. Določena je bila tričlanska komisija, ki naj bi razpravljala s komisijo Udruženja o sodelovanju. Na seji dne 27. januarja je bilo po sporočilu SPOJ doseženo soglasje, da SPOJ predstavlja jugoslovansko čebelarstvo, o izstopu Udruženja iz Apimondije in o skupnih akcijah, ki bi jih bilo treba podvzeti za napredek čebelarstva in podobno. Glede razdeljevanja krmilnega sladkorja pa je komisija Udruženja zahtevala, da morata biti nosilca kontingenta obe zvezni organiza-

ciji, SPOJ in Udruženje in ravnotako v republikah skupno republiške čebelarske zveze in gospodarske čebelarske organizacije. Zato gelde tega ni prišlo do sporazuma.

Sklicatelji **posvetovanja o čebelarstvu Jugoslavije** so bili Poslovno udruženje za čebelarstvo Jugoslavije, Savez pčelarskih organizacij Jugoslavije in Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov SR Srbije.

Slovenijo sta zastopala na posvetovanju Maks Krmelj in dr. inž. Jože Rihar. Kot opovalci pa so se posvetovanja udeležili tudi zastopniki Zveze Valentin Benedičič, Tone Kovačič, Boris Modrijan in Jožko Šlander.

Posvetovanja se je udeležilo okoli 500 čebelarjev in čebelarskih strokovnjakov. Prebranih je bilo 22 referatov in koreferatov. Referat je imel tudi dr. inž. Jože Rihar, ki je svojemu že objavljenemu referatu dodal pripombo o slovenskih čebelarjih, ki so prišli v Srbijo s svojimi AŽ panji. Izvzenela je ta pripomba tako, da so tamkajšnji čebelarji imeli slovenske čebelarje za napredne čebelarje, da pa s svojimi AŽ panji niso napravili tega vtisa. Na koncu dvodnevne posvetovanja je bila izbrana komisija, ki naj bi izdelala na podlagi referatov in razprave na Posvetovanju, sklepe. Referati so bili še pred posvetovanjem tiskani v posebni brošuri.

Boris Modrijan

SESTANEK S PREDSEDNIKOM ČEBELARSKIH DRUŠTEV PRIMORSKE

Predsedniki in tajniki čebelarskih društev Nova Gorica, Kanal-Brda, Tolmin, Ajdovščina in Sežana so se sestali v Novi Gorici dne 16. januarja 1972, kjer so razpravljali o prevažanju čebel na pašo in o zatiranju čebelnih kužnih bolezni. Sestanka so se udeležili tudi čebelarski pregledniki, ki so bili na tečaju za čebelarske preglednike v Novi Gorici 8. in 9. januarja letos.

Naša Primorska je znana kot dežela sonca in cvetja. Zaradi mile zime in zgodnje pomladanske paše čebelne družine spomladi naglo razvijajo, tako, da so ob akacijevi paši panji natrpani s čebelami. Tudi v zimskih mesecih čebele večkrat izletajo, zato se nam ni treba bati, da bi zbolele za grižo, nosemo ali kako drugo nalezljivo boleznijo. Te in še druge čebelne bolezni so bile prav zaradi ugodnih podnebnih razmer na Primorskem neznane. Imeli smo vedno zdrave čebele in močne družine, zato smo vsako leto po akacijevi paši točili težke medene sate. V zadnjih letih pa se je tudi pri nas nekajkrat pojavila noseča in pršičavost,

ki se je verjetno prenesla k nam s prevažanjem čebel.

Primorski čebelarji prevažajo čebele na gozdne paše, na ajdovo pašo na Dolenjsko in na žepik v Liko. K nam pa pripeljejo vsako leto na akacijevu pašo čebelarji iz raznih krajev Slovenije na tisoče panjev čebel.

Pršičavost so primorski čebelarji zdravili z dimljenjem čebel. Da pa ne bi prišlo do ponovnih okužb, so sklenili, da bodo letos izvajali stroge preventivne ukrepe. Čebelarji, ki imajo namen pripeljati čebele na akacijevu pašo na Primorsko, morajo najpozneje do 15. aprila prijaviti čebelarskemu društvu Nova Gorica število panjev, ki jih nameravajo pripeljati in kraj ter naslov lastnika zemljišča, kjer bodo čebele na paši. Ko pripeljejo čebele, morajo imeti s seboj potrdilo o zdravstvenem stanju čebel, ki ga pustijo pri lastniku ali oskrbniku zemljišča, na katerem so postavili panje na paši. Potrdila o zdravstvenem stanju čebel izdajajo pristojni veterinarski inšpektorji na predlog čebelarskega

preglednika. Čebelarški pregledniki pa lahko predlagajo izdajo potrdila o zdravstvenem stanju čebel le na podlagi navodil, ki so jih prejeli na tečajih za čebelarške preglednike v mesecih januar in februar letošnjega leta.

Tukajšnji čebelarški pregledniki bodo med akacijevo pašo kontrolirali število pri-

peljanih panjev. Če bodo ob tej priliki ugotovili, da je kdo pripeljal čebele brez potrdila o zdravstvenem stanju čebel, ga bodo prijavili sodniku za prekrške. Takemu prevozniku bodo tudi čebele pregledali na njegove stroške.

PRED PRIČETKOM GRADNJE ČEBELARSKEGA IZOBRAŽEVALNEGA CENTRA NA KOLOVCU PRI DOMŽALAH

Skupščina občine Domžale, oddelek za finance, je z dopisom št. 45-11/67-5/2, z dne 2. 3. 1972 dostavila naši Zvezi »Odpisno dovoljenje« za zemljišča, na katerih bo Zveza gradila svoj ČIC. Z odpisnim dovoljenjem dovoljuje, da se pri v poštevh prihajajočih parcelah v zemljiški knjigi vknjiži lastninska pravica ali pa pravica uporabe na korist Zveze čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani in sicer nevarno zakonitim določilom, ki bodo izdana in določala odtujitev in pridobitev nepremičnin — zemljišč po 30. 6. 1972.

Zveza že ima izdelano lokacijsko dokumentacijo, odobreno lokacijo in zakoličeno gradbišče. V kratkem bo Zveza zaprosila za gradbeno dovoljenje.

Doslej zbrana sredstva niso zadostna, zato **NUJNO** naprošamo vsa čebelarška društva, čebelarške družine in posameznike, da povečajo svoja prizadevanja za zbiranje prispevkov.

Da bodo naši čebelarji videli, kje bo naša Zveza gradila tako potreben čebelarški izobraževalni center, bomo v prihodnjih mesecih na željo čebelarških društev in družin organizirali izlete v prelepo okolje, kjer bo stal naš ČIC.

B. M.

NOVOST NA ČEBELARSKEM KNJIZNEM TRGU

Pri Zavodu za čebelarstvo je izšla konec marca t. l. knjižica »VZREJAMO BOLJŠE ČEBELE«. Napisal jo je predavatelj čebelarstva na Biotehniški fakulteti v Ljubljani in predstojnik Zavoda za čebelarstvo dipl. ing. agr. dr. Jože Rihar, ki že dalj časa posveča posebno skrb vzreji matic in odbiri kranjske čebele.

V knjižici so na poljuden način dana tako navodila za čebelarje z manjšim številom panjev kot tudi za zahtevnejše čebelarje — vzrejevalce matic. Besedilo ponazarjajo fotografije in grafikon. V knjiži je na podlagi izkušenj iz naše prakse prikazano kako lahko posamezni čebelar odbira, da doseže višje pridelke. V lahko razumljivem jeziku je poleg tega opisana vrsta pojavov iz življenja čebel in znanosti o dedovanju, ki dopolnjujejo praktična navodila o vzreji ter nakazujejo nadaljnje delo pri odbiru. V prvem delu knjižice je opisana vzreja matic, v drugem žlahtnjenje pri čebelah. Obravnavana so med drugim naslednja poglavja:

Vzreja matic v luči razvoja. Sodobno znanje o matici in njeni vlogi v čebelji družini ter dejavnikov, ki vplivajo na kakovost bodočih matic. Naravna obnova matic. Najpreprostejši načini vzreje matic. Vzreja matic v velikem obsegu. Vzrejne metode. Poraba maticnikov. Plemenilniki. Izločanje neoplemenjenih matic. Načrt za vzrejo matic. Označevanje, dodajanje, shranjevanje in razpošiljanje matic.

Čebele pasme. Ocenjevanje čebel po zunanjih znakih in gospodarskih lastnostih. Kontrola dednosti. Temelji dedovanja pri čebelah. Nadzor nad parjenjem matic. Zboljševanje lastnosti čebel. Pojasnila strokovnih izrazov.

Knjiga obsega 160 strani s 51 slikami in grafikon. Kažipot bo vsakemu, tudi preprostem čebelarju, kako na enostaven način priti do kvalitetnih matic, ki so pogoj za večji pridelek medu. Dobrodošla bo študentom, čebelarškim in prirodoslovnim krožkom.

Knjiga ima jubilejni značaj — ob 200 letnici delovanja Antona Janše na Dunaju in bo izpolnila vrzel, ki jo čutili čebelarji zadnjih 20 let, ko ni več v prodaji knjige prof. J. Verbiča »Vzrejammo najboljše čebele«.

Knjiga stane 28 din. Pri naročilu 10 ali več izvodov se priznava 10% popusta. Čebelarškim društvom in družinam kakor tudi skupinam čebelarjev priporočamo skupinska naročila. Denar je poslati na žiro račun Zavoda: 501-3-352/1 ter Zavod istočasno obvestiti o svrhi vplačila.

Zavod za čebelarstvo Ljubljana, Rožna dolina c. XIX/2, tel. 63 715

FRANC PETERCA



V letu 1971 je v vrste čebelarke družine Domžale poslegla smrt kar trikrat.

Tretji po vrsti je bil daleč okoli znani sodarski mojster Franc Peterca iz Mengša, ki je umrl zadet od kapi 15. 10. 1971. Čebelariti je pričel že v mladih letih. Vseskozi je bil

zaveden član domžalske družine. Zelo vestno je opravljal kakih 20 družin. Pokojnik je bil družabne narave. Rad je pomagal ne le z nasveti, pač pa tudi z dejanji. Tudi za gradnjo čebelarke šole, ki bo stala na območju čebelarkega društva. Kamnik-Domžale, je bil navdušen. To je dokazal tudi s primernim prispevkom. V zaželeni pokoj je stopil pred dvema mesecema, žal pa mu ni bilo dano, da bi se v miru posvetil svojim čebelicam.

O njegovi priljubljenosti je pričal tudi njegov pogreb. Slava njegovemu spominu!

Janko Janežič

FRANC PUSTOSLEMŠEK



V sredo 7. julija 1971 je gornjegrajski zvon s težkimi udarci naznanil smrt Gornjegrajčana, žagarskega obrtnika in čebelarja Franca Pustoslemška, ki je zadet od možganske kapi omahnil v prerani grob. Od nas je odšel eden najvidnejših štajerskih obrtnikov in čebelarjev.

Rodil se je pred 55 leti v Gornjem gradu. Že v zgodnji mladosti, ko mu je bilo 17 let, si je pri delu zlomil nogo tako, da je moral ostati v postelji dve leti, noga pa je ostala v kolenu trda. Čeravno je bil invalid, ga je nemški gestapo leta 1942 odpeljal v Celjski pisker, ker je sodeloval s partizani. Od tu je moral v taborišče Mauthausen, od koder se je ves izčrpan vrnil 17. marca 1944 leta. Takoj po vrnitvi je odšel v partizane, kjer je ostal do konca vojne.

Po vojni si je postavil vzoren čebelnjak in si nabavil 12 panjev čebel, katere je z ljubeznijo gojil vse dotlej, dokler mu niso popustile moči zaradi velikega trpljenja v mladosti.

Pokojnik je bil znan in spoštovan med ljudmi kot dober, pošten in napreden go-

spodar. Na njegovem pogrebu se je zbrala velika množica ljudi. Z žalostjo smo se poslovili od svojega člana vsi člani naše čebelarke družine.

Spomin nanj bo ostal vedno med nami!

Za čebelarstvo
družino
Ivan Presečnik

KAREL KOŠIR



Vrste domžalske čebelarke družine se hitro redčijo. V dobrem letu smo izgubili kar šest znanih čebelarjev.

Zadnji med njimi je bil Karel Košir. Umrl je 20. januarja, star 82 let. Čebelariti je začel že v rani mladosti. Poleg svojega poklicnega dela se je ves

predal čebelarstvu, ki so mu bile v zadnjih letih edino veselje. Zadnja skrb v bolnici je bila namenjena čebelarstvu. Pri njegovem urejenem čebelnjaku smo se zbirali vsi domači čebelarji, v prejšnjih letih pa so ga obiskovali sedaj že tudi pokojni vsi vidnejši člani Zveze. Mlajšim čebelarjem je nesebično razdaljal svoje veliko znanje. Omenim naj še, da je bil Košir skupno z že pok. Končanom soustanovitelj čebelarkega društva Domžale. Za delovne zasluge je bil tudi odlikovan.

Janko Janežič

FRANC KUNSTELJ



Franc Kunstelj se je rodil 7. marca 1920 na Spodnji Senici 5. Izučil se je kovaškega poklica. Ker pa je bil nadarjen, je naredil še izpit za ključavničarja. V službi je postal skupinovodja in član delavskega sveta. Postavil si je nov čebelnjak in l. 1965 začel čebelariti. Takoj se

je tudi vpisal v našo čebelarstvo družino. Vseh setankov se je redno udeleževal. Pri plačevanju članarine pa je tudi še vedno kaj primaknil k družinski blagajni. Na zadnjem obnem zboru je bil z nami letos 9. januarja. Jeseni je zazimil 10 AŽ-panjev čebelnih družin v upanju, da bo spomladi spet zve-

sto pasel svoje čebelice. Toda Francelj ni ućakal lepih, sonćnih pomladanskih dni. Kruta smrt mu je prekrizala naćrte. Zadelaga je kap. Umril je 31. januarja 1972. Pogreba, ki je bil 3. februarja, smo se udeleziili tudi ćlani ćebelarske družine in mu na grob poloziili lep venec. Med drugimi govorniki se je v imenu ćebelarske družine od njega

ob odprtem grobu poslovil tudi predsednik družine Bukovšek.

S smrtjo Franceta Kunstlja smo ćlani ćebelarske družine Preska-Medvode zgubili dobrega in vestnega ćlana. Ostal nam bo v trajnem spominu.

Ćebelarska družina
Preska-Medvode

Dragi urednik!

Moje pismo boste prejeli prepozno, da bi v njem lahko objavili naše želje. Nić pa ne bomo zamudili, će bo izšla aprilski številka že 1. aprila. V drugi številki Slovenskeg ćebelarja ste namreć objavili risbe nakladnega panja-amerikanca. Mi pa želimo okvirje in polokvirje. V nši trgovini dobimo potrebne letve za sestavo okvirjev za AŽ panje, za amerikance pa takih ni. Je pa sedaj že kar precej takih, ki ćebelarimo z amerikanci in bi bili veseli, će bi nam kdo postregel z ustreznimi okvirji in polokvirji. Sicer ni težava glede izdelave okvirjev, će pa nimaš ustreznega orodja, pride pa takšna stvar le predraga. Mogoće pa bi kdo rad prodal naklade, polnaklade, okvirje, polokvirje in drugo. Hvaležni bomo, će se bo javil v našem glasilu.

Imam pa še eno željo. Pri branju našega glasila naletim, sicer na redke, vendar pa nerazumljive tujke. Tako sem lansko leto

naletel na tujko, ki je niti v besednjaku tujk nisem našel in sem moral seći po esprantskem besednjaku, da sem bil na jasnem zakaj gre. Zategadelj menim, da naj bi bil Slovenski ćebelar brez nezaćeljenih tujk in da bo vsakemu vsaka beseda razumljiva.

Vas lepo
pozdravlja
Martin Tovornik

Tov. Tovornik!

Glede okvirjev in polokvirjev skrbno prebirajte naše oglase. Sicer pa bomo o tem vas tudi pismeno obvestili. Tudi za vaše pripombe in želje glede tujk ne bomo ostali gluhi. Sicer se pa tujk nikakor ne bomo mogli popolnoma iznebiti, posebno ne tistih, ki so že dobile svojo domovinsko pravico pri nas. Bomo pa upoštevali vaš nasvet.

S ćebelarskim pozdravom
urednik

Prodam

20 AŽ panjev ćebelnik družin s panji ali samo družine. Ćebele so zdrave in ćiste sivke. **Verbić Anton, Cankarjevo nabrežje 1, 61000 Ljubljana.**

zaradi bolezni prodam 22 naseljenih AŽ-panjev s kompletnim ćebelarskim priborom in ćebelnjakom. **Angleda Suštar, Jurćićeva 6, 61240 Kamnik.**

Zaradi starosti prodam 30 naseljenih AŽ panjev na 9, 10 in 11 satov in ćebelnjak za 42 oziroma 50 panjev ter stiskalnico za vosek »Virijentovo«, ezidalno toćno po naćrtu. **Anton Hrovat, Smetanova 34, 62000 Maribor.**

Zaradi smrti prodam 63 naseljenih AŽ-panjev in ves ćebelarski pribor. **Emilija Bajc, Bitnja 21, 66255 Prem.**

5 polovićarjev, 10 AŽ-panjev in 20 kranjićev z mladimi, ćistimi sivkami, prodam. Cena po dogovoru. **Jakob in Janez Zupan, Nomenj 9, Bohinj — pošta 64264 Bohinjska Bistrica.**

20 naseljenih AŽ panjev na 9 satov, prodam. **Jože Pegrin, Vevće 40, 61260 Ljubljana-Polje.**